

**ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВСТВА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ**

**РЕФЕРАТИВНИЙ ОГЛЯД
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА**
(Інформаційно-аналітичний дайджест)

Березень – квітень 2014 р.

Київ – 2014

УДК 341:061.1ЄС

ББК 67.412(4)

Р45

СЕРІЯ «РЕФЕРАТИВНИЙ ОГЛЯД ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА»

*Серію рекомендовано до друку Вченою радою Інституту законодавства
Верховної Ради України (Протокол № 9 від 26 жовтня 2006 р.)*

За загальною редакцією О. В. Зайчука,
в.о. директора Інституту законодавства Верховної Ради України,
академіка НАПрН України

Р45 **Реферативний** огляд європейського права / За заг. ред. О. В. Зайчука.
– Бер. – квіт. 2014 р. – К., 2014. – 81 с.

Серію «Реферативний огляд європейського права» підготовлено Інститутом законодавства Верховної Ради України з метою оперативного системного інформування державних органів, наукових установ та громадськості щодо прийняття європейських законодавчих актів, розвитку європейської правової доктрини та практики Європейського Суду з прав людини.

Серію розраховано на народних депутатів України, депутатів місцевих рад, працівників секретаріатів комітетів і фракцій Верховної Ради України, помічників-консультантів народних депутатів України, а також фахівців, які працюють у сфері адаптації національного законодавства до норм європейського права.

УДК 341:061.1ЄС

ББК 67.412(4)

РЕЗЮМЕ ЗБІРНИКА

У першому розділі реферативного огляду подаються анотації новоухвалених актів Ради Європи. Зокрема, березні – квітні 2014 року особливу увагу Ради Європи, у першу чергу, привернув розвиток подій в Україні, а також питання охорони європейської культурної спадщини, підвищення вимог до підготовки юристів, окремі аспекти захисту прав біженців і подолання бідності серед дітей тощо.

Серед новел законодавства Європейського Союзу, огляду яких присвячено другий розділ, варто назвати, в першу чергу документи, що закріпили певні обмежувальні заходи стосовно діяльності, яка підриває чи становить загрозу територіальній цілісності, суверенітету і незалежності України, та спеціальні висновки Європейської Ради щодо України, а також акти, що регулюють окремі питання якості звітування про корпоративне управління, закріплюють новий підхід до неплатоспроможності і банкрутства підприємств, забезпечують зміцнення принципу рівної оплати праці між чоловіками і жінками через застосування принципу прозорості, регулюють умови в'їзду і перебування на території ЄС громадян третіх країн з метою працевлаштування на сезонній основі тощо. Крім того, у рамках ЄС згідно з регламентами Європейського Парламенту та Ради запроваджено кілька багаторічних програм діяльності, зокрема програму обміну досвідом, забезпечення допомоги і навчання з метою захисту валюти євро від підробок, третю багаторічну програму діяльності Союзу у сфері охорони здоров'я, а також програму підтримки окремих видів діяльності у сфері фінансової звітності і аудиту.

Третій розділ збірника присвячено практиці Європейського суду з прав людини за скаргами проти України. У зазначений період Європейський суд з прав людини ухвалив 7 рішень щодо порушення прав на справедливий судовий розгляд, що здебільшого стосувалися невиконання рішень національних судів та затягування судових розглядів у національних судах.

Четвертий розділ огляду містить матеріали стосовно перегляду європейської системи колективної безпеки, забезпечення свободи медіа-простору, а також прав національних меншин.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ АБРЕВІАТУР ТА ТЕРМІНІВ	8
I. АКТИ РАДИ ЄВРОПИ	10
ДОКУМЕНТИ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ.....	10
<i>Резолюція 1980 (2014) від 7 березня 2014 року «Розширення практики інформування влади про ймовірні факти сексуальної наруги над дітьми».....</i>	<i>10</i>
<i>Резолюція 1981 (2014) від 7 березня 2014 року «Загроза європейській спадщині».....</i>	<i>11</i>
<i>Резолюція 1982 (2014) від 7 березня 2014 року «Європейська конвенція про права людини: необхідність поліпшення підготовки юристів».....</i>	<i>12</i>
<i>Резолюція 1983 (2014) від 8 квітня 2014 року «Проституція, торгівля людьми та сучасне рабство в Європі».....</i>	<i>12</i>
<i>Резолюція 1988 (2014) від 9 квітня 2014 року «Останні події в Україні: загрози для функціонування демократичних інститутів».....</i>	<i>14</i>
<i>Резолюція 1990 (2014) від 10 квітня 2014 року «Перегляд підстав щодо раніше затверджених повноважень російської делегації».....</i>	<i>19</i>
<i>Резолюція 1991 (2014) від 10 квітня 2014 року «Термінова необхідність опрацювати нові випадки порушення співпраці з Європейським судом з прав людини».....</i>	<i>21</i>
<i>Резолюція 1994 (2014) від 11 квітня 2014 року «Біженці та право на працю».....</i>	<i>21</i>
<i>Резолюція 1995 (2014) від 11 квітня 2014 року «Припинення дитячої бідності в Європі».....</i>	<i>23</i>
<i>Рекомендація 2038 (2014) від 7 березня 2014 року «Загроза європейській спадщині».....</i>	<i>24</i>
<i>Рекомендація 2039 (2014) від 7 березня 2014 року «Європейська конвенція про права людини: необхідність поліпшення підготовки юристів».....</i>	<i>25</i>
<i>Рекомендація 2040 (2014) від 8 квітня 2014 року «Про ситуацію і права національних меншин у країнах Європи».....</i>	<i>26</i>

<i>Рекомендація 2043 (2014) від 10 квітня 2014 року «Термінова необхідність опрацювати нові випадки порушення співпраці з Європейським судом з прав людини»</i>	<i>26</i>
<i>Рекомендація 2044 (2014) від 11 квітня 2014 року «Припинення дитячої бідності в Європі»</i>	<i>27</i>
II. ЗАКОНОДАВСТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	29
<i>Директива 2014/23/Євросоюз Європейського Парламенту та ради від 26 лютого 2014 року про надання договорів концесії. 29</i>	
<i>Директива 2014/24/Євросоюз Європейського Союзу та Ради від 26 лютого 2014 року про державні закупівлі і скасування Директиви 2004/18/ЄС.....</i>	<i>30</i>
<i>Директива 2014/25/Євросоюз Європейського Парламенту та Ради від 26 лютого 2014 року про закупівлі суб'єктами, що здійснюють свою діяльність у галузях надання послуг на воді, енергетичних, транспортних та поштових послуг і скасування Директиви 2004/17/ЄС.....</i>	<i>31</i>
<i>Директива 2014/36/Євросоюз Європейського Парламенту та Ради від 26 лютого 2014 року про умови в'їзду і перебування [на території ЄС] громадян третіх країн з метою працевлаштування на сезонній основі</i>	<i>32</i>
<i>Регламент Ради (Євросоюз) № 208/2014 від 5 березня 2014 року стосовно обмежувальних заходів, спрямованих проти окремих осіб, суб'єктів чи органів з огляду на ситуацію в Україні</i>	<i>34</i>
<i>Рекомендація Комісії від 7 березня 2014 року щодо зміцнення принципу рівної оплати праці між чоловіками і жінками через застосування принципу прозорості (2014/124/Євросоюз)</i>	<i>35</i>
<i>Регламент (Євросоюз) № 223/2014 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 2014 року про Фонд європейської допомоги найбільш нужденним категоріям осіб.....</i>	<i>35</i>
<i>Регламент (Євросоюз) № 282/2014 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 2014 року про запровадження третьої Програми діяльності Союзу у сфері охорони здоров'я (2014–2020 рр.) і скасування Рішення № 1350/2007/ЄС</i>	<i>36</i>
<i>Регламент (Євросоюз) № 283/2014 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 2014 року про настанови щодо транс'європейських мереж у сфері телекомунікаційної інфраструктури і скасування Рішення № 1336/97/ЄС.....</i>	<i>37</i>

<i>Регламент (Євросоюз) № 331/2014 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 2014 року, що запроваджує програму обміну, допомоги і навчання з метою захисту євро від підробок (програма «Перикл – 2020») і скасовує Рішення Ради 2001/923/ЄС, 2001/924/ЄС, 2006/75/ЄС, 2006/76/ЄС, 2006/849/ЄС та 2006/850/ЄС.....</i>	<i>38</i>
<i>Рекомендація Комісії від 12 березня 2014 року щодо нового підходу до неплатоспроможності і банкрутства (2014/135/Євросоюз).....</i>	<i>39</i>
<i>Регламент Ради (Євросоюз) № 269/2014 від 17 березня 2014 року щодо обмежувальних заходів стосовно діяльності, яка підриває чи становить загрозу територіальній цілісності, суверенітету і незалежності України.....</i>	<i>40</i>
<i>Регламент (Євросоюз) № 258/2014 Європейського Парламенту та Ради від 3 квітня 2014 року, що запроваджує програму Союзу на підтримку окремих видів діяльності у сфері фінансової звітності і аудиту на період 2014-2020 рр. і скасовує Рішення № 716/2009/ЄС.....</i>	<i>41</i>
<i>Рекомендація Комісії від 9 квітня 2014 року щодо якості звітування про корпоративне управління (принцип «виконуй або поясни») (2014/208/Євросоюз).....</i>	<i>42</i>
<i>Рішення Ради від 14 квітня 2014 року про надання макрофінансової допомоги Україні (2014/215/Євросоюз).....</i>	<i>42</i>
<i>Регламент (Євросоюз) № 374/2014 Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 року про зменшення чи скасування митних зборів на товари, що походять з України.....</i>	<i>43</i>
<i>Директива 2014/50/Євросоюз Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 року про мінімальні вимоги для підвищення мобільності працівників між державами-членами через удосконалення процедур набуття і збереження прав на додаткову пенсію</i>	<i>44</i>
<i>Директива 2014/54/Євросоюз Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 року про заходи, що сприяють реалізації прав, наданих працівникам у контексті свободи їх пересування</i>	<i>45</i>
<i>Директива 2014/55/Євросоюз Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 року про електронне інвойсування (e-інвойсування) при державних закупівлях</i>	<i>46</i>

<i>Висновки щодо України, ухвалені Європейською Радою (20 березня 2014 р.)</i>	47
III. ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЗА СКАРГАМИ ПРОТИ УКРАЇНИ	50
<i>Рішення Європейського суду з прав людини у справі «АЛЕКСАНДР ВЛАДІМІРОВІЧ СМІРНОВ проти України» від 13 березня 2014 р. (заява № 69250/11)</i>	50
<i>Рішення Європейського суду з прав людини у справі «АНДРІЙ ЯКОВЕНКО проти України» від 13 березня 2014 р. (заява № 63727/11)</i>	52
<i>Рішення Європейського суду з прав людини у справі «ДАНІЛОВ проти України» від 13 березня 2014 р. (заява № 2585/06)</i>	54
<i>Рішення Європейського суду з прав людини у справі «ЗІНЧЕНКО проти України» від 13 березня 2014 р. (заява № 63763/11)</i>	57
<i>Рішення Європейського суду з прав людини у справі «ДЖУЛАЙ проти України» від 3 квітня 2014 р. (заява № 24439/06)</i>	59
<i>Рішення Європейського суду з прав людини у справі «АНАТОЛІЙ РУДЕНКО проти України» від 17 квітня 2014 р. (заява № 50264/08)</i>	61
<i>Рішення Європейського суду з прав людини у справі «БУДЧЕНКО проти України» від 24 квітня 2014 р. (заява № 38677/06)</i>	63
IV. РОЗВИТОК ДОКТРИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА	65
<i>Європейський Союз скасував Директиву про зберігання даних</i>	65
<i>Перспективи Єдиного європейського закону про продажі</i>	66
<i>Європейська Комісія ухвалила Звіт про виконання Україною зобов'язань у рамках Європейської політики сусідства у 2013 році</i>	69
<i>Висновок Європейської Комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії) щодо неконституційності референдуму у Криму</i>	71
<i>Гарантування свободи медіа простору – один з пріоритетів порядку денного ОБСЄ</i>	73
<i>Забезпечення прав національних меншин у контексті подій в Криму та на Південному Сході України</i>	75
<i>Безпека у Східній Європі – серед пріоритетів НАТО</i>	77

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ АБРЕВІАТУР ТА ТЕРМІНІВ

Договір ЄС – Договір про заснування Європейського Співтовариства.

ДФЄС – Договір про функціонування Європейського Союзу.

Євратом – Європейське Співтовариство з атомної енергії.

Європейська Рада – міждержавна складова Європейського Союзу, до якої входять глави держав чи урядів країн – членів ЄС та Голова Європейської Комісії. Європейська Рада збирається щонайменше двічі на рік під головуванням керівника держави чи уряду держави-члена, що головує в Раді.

Європейське Співтовариство (Співтовариство) – засноване згідно з Римським договором 1957 р. З 1993 р. цей термін було витіснено із загального вжитку терміном «Європейський Союз», тепер він застосовується для позначення міждержавного об'єднання держав-членів, які утворюють Європейський Союз.

Європейський суд – Європейський суд з прав людини.

Європейські Співтовариства – Європейське Співтовариство з Атомної Енергії, Європейське Співтовариство з вугілля та сталі, а також Європейське Економічне Співтовариство. Внаслідок їх злиття у 1967 р. цими трьома Співтовариствами керують єдині інституції, тому часто їх узагальнено називають «Європейське Співтовариство». Відколи у 2002 р. Європейське Співтовариство з вугілля та сталі припинило існування, фактично залишилося два Європейських Співтовариства.

ЄП – Європейський Парламент. Одна з п'яти інституцій (разом із Радою, Комісією, Судом та Рахунковою палатою) Європейського Співтовариства. Є асамблеєю представників держав – членів ЄС, обирається прямим загальним голосуванням.

ЄС – Європейський Союз. Заснований згідно з Договором про Європейський Союз 1993 р. (інші назви – Маастрихтський договір, Договір про ЄС або ДЄС).

КМ (Комітет міністрів) – Комітет міністрів Ради Європи.

Комісія (Європейська Комісія) – одна з п'яти інституцій Європейського Співтовариства.

ОБСЄ – Організація з безпеки і співробітництва в Європі.

ПАРЄ – Парламентська асамблея Ради Європи.

Рада (Рада ЄС) – одна з п'яти інституцій Європейського Співтовариства.

РЄ – Рада Європи.

СЗБП – Спільна зовнішня та безпекова політика («другий стовп» Європейського Союзу).

СОТ – Світова організація торгівлі.

Суд ЄС – Суд Європейських Співтовариств. Одна з п'яти інституцій Європейського Співтовариства.

«Тройка» (ЄС) – складається з держави-члена, яка головує в Раді, держави-члена, яка головувала попередні шість місяців та держави-члена, яка головуватиме наступні шість місяців. Термін походить від назви старовинної руської запряжки з трьох коней.

I. АКТИ РАДИ ЄВРОПИ

ДОКУМЕНТИ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ

Резолюція 1980 (2014) від 7 березня 2014 року «Розширення практики інформування влади про ймовірні факти сексуальної наруги над дітьми»¹

У цьому документі Асамблея закликає держави – члени Ради Європи створити механізм, який заохочував би громадян, зокрема, всіх фахівців, які працюють з дітьми, повідомляти про ймовірні факти сексуальних знущань.

З цією метою державам-членам слід: організувати інформаційні кампанії, спрямовані на підвищення обізнаності громадськості щодо характеру і масштабів сексуальних знущань над дітьми, їх наслідків для жертв і суспільства в цілому; в рамках цих кампаній слід також давати рекомендації щодо заходів, яких слід вживати за наявності підозр щодо таких знущань.

Крім того, слід надати фахівцям можливість виявляти дітей, які стали жертвами сексуальних знущань, і допомагати їм, а також стимулювати таких фахівців до коректного втручання в ситуацію у випадках знущань. Для цього необхідно включити проблематику сексуальних знущань над дітьми до програм фахового навчання працівників охорони здоров'я, педагогів, а також спортивних тренерів; розробити програми спеціальної підготовки і перепідготовки з проблематики сексуальних знущань над дітьми, включаючи створення відповідної правової бази; залучити самих фахівців розробити правила інформування, якими слід керуватися у разі наявності підозр щодо сексуальних знущань над дітьми.

Також пропонується зміцнити довіру до системи захисту дітей, забезпечивши, щоб повідомлення про ймовірні сексуальні наруги оперативно, справедливо і ефективно розслідувалися і доводилися до суду; розслідування і судові процедури проводилися в шадному для дітей режимі і не завдавали постраждалим дітям ще більшої

¹ Resolution 1980 (2014) Increasing the reporting of suspected sexual abuse of children [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/ASP/XRef/X2H-DW-XSL.asp?fileid=20547&lang=EN>

шкоди; вилучення дітей із сімей при надходженні повідомлень застосовувалося як виняткова міра; забезпечити юридичний захист осіб, які сумлінно повідомляють про сексуальну наругу над дітьми.

Резолюція 1981 (2014) від 7 березня 2014 року «Загроза європейській спадщині»²

Парламентська асамблея підкреслює, що збереження спадщини вимагає довгострокових комплексних стратегій, цілісних заходів, включаючи інвестиційні плани, які повинні враховувати не тільки витрати на реалізацію проектів щодо збереження спадщини, а й потенціал збереження спадщини як ключового елемента проектів соціально-економічного відродження і його демократичну цінність для суспільства.

Відповідно, Асамблея рекомендує державам – членам Ради Європи:

– підписати і ратифікувати, якщо цього ще не зроблено, Рамкову конвенцію Ради Європи про значення культурної спадщини для суспільства (Конвенція Фару), Європейську конвенцію про ландшафти, а також розробити національні стратегії, у яких культурна спадщина розглядається згідно з принципами, закладеними у цих конвенціях;

– провести загальнонаціональне обстеження спадщини, що знаходиться під законною охороною, з метою виявлення об'єктів спадщини, яким загрожує небезпека, визначити пріоритети та прийняти рішення щодо найбільш адекватних заходів по кожному об'єкту спадщини та допомогти направити ресурси туди, де вони найбільш потрібні, забезпечуючи при цьому правильний баланс між пам'ятниками, що мають архітектурне/історичне значення, і малими об'єктами спадщини, що мають цінність для місцевого населення;

– розробити комплексні інноваційні стратегії охорони пам'яток та історичних міст як елементів спадщини, а також стратегії місцевого і регіонального розвитку з використанням вказівок і методик Ради Європи, розроблених в рамках «Програми технічного

² Resolution 1981 (2014) Europe's endangered heritage [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20548&lang=en>

співробітництва та консультативної допомоги в сфері комплексного збереження культурної спадщини», ініціативи ЮНЕСКО «Історичний міський ландшафт», а також практикуючи обмін досвідом у рамках Європейської асоціації історичних міст і регіонів.

Конгресу місцевих і регіональних властей Ради Європи Асамблея пропонує розвивати співпрацю, обмін досвідом і практичними знаннями між місцевими та регіональними властями з метою більш ефективного збереження об'єктів спадщини, що знаходяться у небезпеці.

Резолюція 1982 (2014) від 7 березня 2014 року «Європейська конвенція про права людини: необхідність поліпшення підготовки юристів»³

У цьому документі ПАРЄ пропонує державам-членам підвищити рівень підготовки юристів з питань, що стосуються Європейської конвенції з прав людини (далі – Конвенція):

– забезпечивши, щоб Конвенція і прецедентна практика Європейського суду з прав людини стали невід'ємною частиною одержуваної ними базової та розширеної підготовки;

– перекладаючи, мірою можливості, рішення Європейського Суду з прав людини національними мовами;

– звертаючись до послуг Європейської програми Ради Європи з навчання юристів у галузі прав людини «HELP» з метою задоволення своїх потреб щодо співробітництва у галузі підготовки юристів з питань, пов'язаних із Конвенцією.

Резолюція 1983 (2014) від 8 квітня 2014 року «Проституція, торгівля людьми та сучасне рабство в Європі»⁴

У цьому документі Парламентська асамблея закликає держави-члени, держави – спостерігачі Ради Європи, а також держави –

³ Resolution 1982 (2014) The European Convention on Human Rights: the need to reinforce the training of legal professionals [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20550&lang=en>

⁴ Resolution 1983 (2014) Prostitution, trafficking and modern slavery in Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20716&lang=en>

спостерігачі Асамблеї і партнерів по демократії здійснити такі заходи:

– стосовно політики щодо проституції:

– розглянути питання притягнення до кримінальної відповідальності за купівлю сексуальних послуг на основі шведської моделі як найбільш ефективного інструменту для запобігання та боротьби з торгівлею людьми;

– заборонити рекламу сексуальних послуг, у тому числі форми прихованої реклами;

– запровадити кримінальну відповідальність за сутенерство, якщо цього ще не зроблено.

Якщо окремі держави легалізували проституцію, слід розглянути питання про встановлення мінімального визначеного законом віку для заняття проституцією у 21 рік, а також забезпечити, щоб відповідна нормативна база поширювалася на всі форми сексуальної роботи, у тому числі й Інтернет-проституцію.

– стосовно політики щодо торгівлі людьми:

– підписати, ратифікувати та імплементувати Конвенцію Ради Європи щодо протидії торгівлі людьми (якщо цього досі не зроблено) і повною мірою використовувати її механізм моніторингу;

– запровадити плани дій щодо боротьби з торгівлею людьми, виділити достатні ресурси для всіх агентств і служб, які задіяні у запобіганні, розслідуванні і переслідуванні торгівлі людьми;

– зміцнити співпрацю з Європолем та істотно збільшити закріплені за ним фінансові та людські ресурси;

– створити притулки для жертв торгівлі людьми;

– зміцнити співробітництво між правоохоронними органами та органами по боротьбі з торгівлею людьми, з одного боку, і неурядовими організаціями – з іншого в контексті боротьби з торгівлею людьми та заходами з надання допомоги жертвам.

– стосовно досліджень і збору даних:

– сприяти проведенню кількісних і якісних досліджень щодо питань, пов'язаних із проституцією та торгівлею людьми.

Резолюція 1988 (2014) від 9 квітня 2014 року «Останні події в Україні: загрози для функціонування демократичних інститутів»⁵

1. Парламентська асамблея висловлює глибокий жаль з приводу драматичних подій на київському Майдані 18-20 лютого 2014 року, які призвели до загибелі більше 100 протестуючих і 17 співробітників міліції. Вона також висловлює жаль з приводу того, що ескалація насильства більшою мірою була результатом жорстоких заходів влади, включаючи так звану антитерористичну кампанію, спрямовану на розгін Євромайдану. Ці заходи суперечили рекомендаціям щодо функціонування демократичних інститутів в Україні, запропонованим національними та міжнародними радниками та інституціями, включаючи Асамблею та її Резолюцію 1974 (2014).

2. Асамблея суворо засуджує використання українською владою снайперів і вогнепальної зброї проти демонстрантів. Подібні заходи є неприпустимими. Всі смерті і всі порушення прав людини, пов'язані з протестами на Євромайдані, повинні бути повністю розслідувані, а злочинці, включаючи тих, хто давав накази - притягнуті до відповідальності. Порушення прав людини не повинні залишитися безкарними незалежно від особистостей порушників. Водночас, важливо, щоб це розслідування було неупередженим, не було мотивовано політично чи бажанням помсти. Розслідування повинно відбуватися прозоро і в повній відповідності з вимогами статті 6 Європейської конвенції з прав людини. Комітет представників Ради Європи повинен надати підтримку владі в дотриманні цих вимог.

3. Верховна Рада України відіграла важливу та конструктивну роль у вирішенні кризи, коли, об'єднавши зусилля і досягнувши консенсусу, змогла змінити владу і забезпечити виконання основних домовленостей 21 лютого 2014 року. Вони були виконані

⁵ Resolution 1988 (2014) Recent developments in Ukraine: threats to the functioning of democratic institutions [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20873&lang=en>

відповідно до загальної лінії цього договору та конституційних принципів. Тому Асамблея повністю визнає легітимність нової української влади і легітимність її рішень. Вона шкодує про будь-які спроби поставити під сумнів легітимність нової влади, які можуть призвести лише до дестабілізації держави.

4. Асамблея вважає, що нове політичне середовище, що сформувалося в результаті подій на Майдані 18-21 лютого ц.р., і зміна влади відкрили вікно можливостей для демократичного розвитку України. Це вікно можливостей зараз важливо використовувати для встановлення дійсно демократичної та інклюзивної системи управління державою, яка стане гарантією і способом зміцнення єдності країни. Щоб повною мірою відновити верховенство права, Асамблея закликає до негайного проведення роззброєння незаконних збройних формувань та окремих осіб в Україні і до подальших заходів влади щодо захисту громадян України від корупції у всіх органах публічної влади.

5. Асамблея звертає увагу на зміни до Конституції 2004 року, які знову були введені в дію конституційною більшістю Верховної Ради. У зв'язку з цим Асамблея знову висловлює свої пропозиції щодо цих змін, які вже були оприлюднені в резолюціях ПАРЄ, коли конституційні поправки вперше вступили в силу. Подальшу конституційну реформу слід проводити негайно. Асамблея закликає Верховну Раду прямо зараз, об'єднавши зусилля, без зволікань впровадити необхідні конституційні зміни, щоб поліпшити баланс між владою президента та законодавчою владою; привести Конституцію у відповідність зі стандартами і принципами Ради Європи. Асамблея вітає намір усіх політичних сил в Україні впровадити ці зміни в першому читанні перед президентськими виборами і в цілому – з початком нової робочої сесії Верховної Ради у вересні 2014 року. З огляду на те, що часу на це не так багато, Асамблея закликає Верховну Раду повною мірою використовувати рекомендації Венеціанської комісії, опубліковані в попередніх проектах концепцій конституційної реформи в Україні.

6. Легітимність Верховної Ради України, обраної у 2012 році, не викликає ніяких сумнівів. Ці вибори проходили за участю спостерігачів від Асамблеї. Водночас, Асамблея визнає, що в результаті нещодавніх політичних подій, в тому числі розколу

Партії регіонів, певна частина населення України побоюється, що її інтереси недостатньо представлені у Верховній Раді і на рівні центрального Уряду. Щоб забезпечити повну репрезентативність Верховної Ради, яка, в свою чергу, забезпечить єдність і стабільність країни, слід провести позачергові парламентські вибори відразу ж, як тільки це буде можливо з технічної і політичної точки зору.

7. Наступні парламентські вибори повинні бути проведені на основі нового єдиного виборчого кодексу та регіональної пропорційної виборчої системи, як це вже рекомендували Асамблея і Венеціанська комісія. Щоб цей кодекс був впроваджений без зволікань, Асамблея рекомендує Верховній Раді розробити його на базі проекту, підготовленого робочою групою під керівництвом Ю. Ключковського, до якої увійшли представники всіх політичних сил і який отримав схвалення Венеціанської комісії.

8. Конституційна реформа і впровадження нового виборчого кодексу повинні стати пріоритетами для української влади. Однак, також вимагає якнайшвидшого розгляду та впровадження широкомасштабна судова реформа і децентралізація влади, включаючи зміцнення місцевих і регіональних інститутів управління.

9. На жаль, останні події збільшили поділ між сходом і заходом в країні і призвели до зростання недовіри між населенням обох частин. На думку Асамблеї, поділ має в основному політичне підґрунтя, незважаючи на явні історичні та культурні відмінності між сходом і заходом України. Тому рекомендуємо керівництву країни розробити комплексну і всеосяжну стратегію щодо посилення місцевих і регіональних органів влади, децентралізації управління. Така стратегія децентралізації повинна бути заснована на принципах сильної унітарної держави з ефективною системою центрального управління і делегуванням обов'язків і повноважень місцевим і регіональним громадам. Асамблея рішуче заперечує проти будь-яких ідей федералізації України і будь-якого зовнішнього тиску ззовні з метою здійснити федералізацію в майбутньому, оскільки це суттєво послабить єдність і стабільність країни.

10. Відсутність незалежності судової системи та структурні недоліки в судовій системі давно викликають стурбованість

Асамблеї. Далекосяжні реформи судової влади мають бути негайно реалізовані. Асамблея знову підтверджує свої рекомендації, зафіксовані в попередніх резолюціях, які залишаються в силі. Асамблея підкреслює, що внесення змін до Конституції необхідно для становлення такої судової системи, яка працюватиме у повній відповідності з європейськими стандартами.

11. Асамблея бере до відома висновки Консультативного комітету Рамкової конвенції про захист національних меншин, який відвідав Україну з 21 по 26 березня 2014 року. Асамблея вітає той факт, що в поточній ситуації в Україні не існує безпосередньої загрози здійсненню прав меншин. Водночас, закликаємо владу проявляти ініціативу у вжитті всіх можливих заходів, які могли б зміцнити єдність країни і утриматися від будь-яких висловлювань чи дій, які могли б провокувати розбіжності і підірвати (або стати засобом підриву) національної єдності країни. У цьому контексті Асамблея шкодує про рішення Верховної Ради скасувати закон про принципи державної мовної політики, навіть якщо це рішення не було прийнято і не вступило в дію.

12. Асамблея висловлює стурбованість з приводу збільшення числа достовірних повідомлень про порушення прав етнічних українців і кримських татар у Криму, в тому числі щодо доступу в свої будинки, після його приєднання до Росії. Закликаємо російську владу зробити все можливе, щоб ці порушення були негайно припинені, а всі винні були притягнуті до відповідальності. У Доповіді Консультативного комітету Рамкової конвенції про захист національних меншин, підготовленому за підсумками відвідування України 21-26 березня 2014 року, вказується, що кримські татари, які розмовляють рідною мовою, піддаються особливому ризику в Криму. Зростає страх і відчуття невизначеності серед кримських татар, які вже постраждали від депортації у своїй історії. Побоювання щодо їх безпеки та наявності можливостей, в тому числі для здійснення культурних прав, майнових прав, прав на освіту, використання мови, повинні бути належним чином розглянуті. Крім того, міжнародні спостерігачі з прав людини від Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) повинні повною мірою отримати доступ в регіон.

13. Часті і необґрунтовані повідомлення про порушення прав меншин в Україні, а також негативне висвітлення діяльності нового

уряду в Києві, з боку деяких національних і міжнародних засобів масової інформації, здійснили негативний вплив на міжетнічні відносини в Україні і в результаті позначилися на єдності та стабільності країни. Ми закликаємо всі ЗМІ утриматися від таких необґрунтованих звітів і висвітлювати події в країні та її регіонах неупереджено і об'єктивно. Ми закликаємо владу утриматися від будь-якої цензури засобів масової інформації. Ми закликаємо владу України переглянути рішення про припинення мовлення деяких телеканалів в країні і утримуватися від будь-якої цензури засобів масової інформації.

14. Асамблея висловлює жаль, що демократичні зміни в Україні були затьмарені подіями в Криму. Асамблея рішуче засуджує дозвіл Ради Федерації Росії на застосування військової сили в Україні, російську військову агресію і подальшу анексію Криму, що є явним порушенням міжнародного права, в тому числі Статуту Організації Об'єднаних Націй, Хельсінкського акту ОБСЄ та Статуту та основних принципів Ради Європи.

15. На думку Асамблеї, жоден з аргументів, використаних Російською Федерацією, щоб виправдати свої дії, не ґрунтується на фактах і доказах. Не було ні встановлення ультраправими контролю над Урядом у Києві, ні безпосередньої загрози для прав російської етнічної меншини в країні, включаючи, або особливо, в Криму. Враховуючи, що ані сепаратизм, ані ідея входження до складу Російської Федерації не були поширені та не мали широкої підтримки в політичному порядку денному серед населення Криму до російської військової інтервенції, Асамблея вважає, що прагнення до відокремлення та інтеграції до складу Росії, було спровоковано і підбурювалось властями Росії під прикриттям військової інтервенції.

16. Так званий референдум, який був організований в Криму 16 березня 2014 року, є неконституційним з огляду на норми конституції Криму та України. Крім того, повідомлення про явку та його результати є неправдоподібними. Отже, результат цього референдуму і незаконна анексія Криму Російською Федерацією не мають юридичної сили і не визнаються Радою Європи. Асамблея підтверджує свою рішучу підтримку незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України. У зв'язку з денонсацією Російською Федерацією угод, укладених з Україною в 1997 році,

про розміщення Чорноморського флоту РФ в Криму, Асамблея закликає Росію негайно вивести свої війська з Криму.

17. Асамблея висловлює глибоку стурбованість з приводу нарощування великої кількості російських збройних сил уздовж кордону з Україною, що може бути ознакою того, що Російська Федерація розглядає питання про подальшу неспровоковану військову агресію проти України, що неприпустимо.

18. Враховуючи ризик дестабілізації і погіршення режиму безпеки всього регіону в разі подальшої російської військової агресії проти України, Асамблея рекомендує, щоб країни, які підписали Будапештську угоду, а також інші зацікавлені європейські держави, вивчили можливість укладання угод, які дієво гарантують незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України.

Резолюція 1990 (2014) від 10 квітня 2014 року «Перегляд підстав щодо раніше затверджених повноважень російської делегації»⁶

У Резолюції викладене рішення Парламентської асамблеї Ради Європи стосовно позбавлення російської делегації права брати участь у наглядових та моніторингових місіях Ради Європи, у виборах керівних органів Асамблеї і суддів, а також у робочих органах Асамблеї.

Крім того, Асамблея залишила за собою право анулювати повноваження російської делегації, якщо РФ не піде на деескалацію конфлікту і не відмовиться від анексії Криму.

ПАРЄ жорстко засудила дії Російської Федерації стосовно України, призупинивши її право голосу до кінця сесії 2014 року.

Разом з тим, Асамблея вважає, що призупинення повноважень делегації РФ унеможливило б політичний діалог, оскільки Асамблея є вдалою платформою для збереження підзвітності російської делегації на основі цінностей і принципів Ради Європи.

При цьому Асамблея звертається до Моніторингового комітету ПАРЄ з проханням розглянути питання про створення слідчої

⁶ Resolution 1990 (2014) Reconsideration on substantive grounds of the previously ratified credentials of the Russian delegation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20882&lang=en>

комісії, завданням якої буде розгляд і відстеження розвитку конфлікту, починаючи із серпня 2013 року. Комітет повинен буде представити доповідь Асамблеї у січні 2015 року.

ПАРЄ також підкреслює, що дії РФ, що призвели до анексії Криму, в тому числі військова окупація української території та загроза використання військової сили, а також визнання результатів так званого референдуму про приєднання Криму до Росії, що відбувся 16 березня 2014 року, є порушенням міжнародного права, а також ряду міжнародних договорів.

У цьому документі Асамблея також висловлює жаль з приводу того, що Росія наполегливо відкидає дипломатичні зусилля міжнародного співтовариства, спрямовані на деескалацію конфлікту, не приймаючи пропозиції міжнародних посередників, відмовившись створити міжнародну місію спостерігачів в Криму і вступити в прямий діалог із владою України.

Асамблея вважає, що порушивши суверенітет і територіальну цілісність України, Росія створила загрозу стабільності і миру в Європі. Анексія Криму і кроки, які до цього призвели, стали прикладом, який зараз повторюють в інших частинах України, як засвідчили останні події в Донецьку, Харкові і Луганську.

Крім того, парламентарі висловлюють жаль з приводу використання в політичних цілях високопоставленими російськими чиновниками повідомлень про ймовірні порушення прав російськомовної меншини, а також звинувачень на адресу української влади у вкрай правих поглядах.

У зв'язку з цим Асамблея висловлює серйозну стурбованість з приводу нинішнього становища нацменшин у Криму, зокрема, кримських татар і корінних українців, та закликає Росію, яка незаконно контролює цю територію, переконатися, що їх права не порушуються.

Резолюція 1991 (2014) від 10 квітня 2014 року «Термінова необхідність опрацювати нові випадки порушення співпраці з Європейським судом з прав людини»⁷

Посилаючись на свою Резолюцію 1571 (2007) про обов'язок держав – членів Ради Європи співпрацювати з Європейським судом з прав людини та Резолюцію 1788 (2011) про недопущення заподіяння шкоди біженцям і мігрантам у разі екстрадиції і видворення: вказівки Європейського суду з прав людини на підставі Правила 39, Парламентська асамблея підкреслює важливість права на подання індивідуальної скарги до Європейського суду з прав людини. Захист цього права є метою окремих заходів, зазначених Судом відповідно до Правила 39 свого Регламенту.

Стосовно тимчасових заходів згідно з Правилем 39, Асамблея, вітаючи той факт, що Суд почав визначати позитивні заходи і дотримуватися вимог для забезпечення ефективного захисту прав заявників, які перебувають у небезпеці, закликає Суд бути чітким наскільки це необхідно у призначенні таких заходів та уважно і ретельно вивчити можливість розподілення збитків на підставі статті 41 Конвенції з прав людини у разі порушення тимчасових заходів. Крім того, Асамблея пропонує Суду прискорити, наскільки це можливо, судовий розгляд по суті справ, у яких він визначає тимчасові заходи.

Резолюція 1994 (2014) від 11 квітня 2014 року «Біженці та право на працю»⁸

У цьому документі Асамблея рекомендує державам-членам:

– усунути всі правові та адміністративні бар'єри, що заважають біженцям мати повний доступ до ринку праці та забезпечити, щоб вони використовували це право на працю, в тому числі шляхом зняття обмежень, таких як необхідність отримання дозволу на

⁷ Resolution 1991 (2014) Urgent need to deal with new failures to co-operate with the European Court of Human Rights [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20886&lang=en>

⁸ Resolution 1994 (2014) Refugees and the right to work [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20893&lang=en>

роботу, обтяжливих бюрократичних процедур і вторинного доступу до ринку праці після осіб, які є громадянами;

– прискорити процедуру надання притулку і надати особам, які шукають притулок та які очікують на результати рішення про свій статус, доступ до ринку праці, враховуючи, що, зрештою, це піде на користь шукачу притулку, приймаючій країні або країні повернення;

– розробити політику і виділяти ресурси для підтримки осіб при переході від системи надання притулку до основних послуг інтеграції. Це повинно включати надання можливості пройти мовні курси (загальні та професійні), професійне навчання, курси для розвитку знань про ринок праці та умови і процедури працевлаштування, а також індивідуальні плани дій щодо зайнятості;

– спростити процедури визнання та сертифікації іноземних кваліфікацій та досвіду;

– працювати з об'єднаннями роботодавців і роботодавцями, профспілками та приватним і некомерційним сектором з метою розробки програм розміщення біженців та осіб, які шукають притулок, що зможуть допомогти їм закріпитися на ринку праці і стати самодостатніми та фінансово незалежними;

– заохочувати диверсифікацію можливостей для працевлаштування біженців;

– заохочувати здійснення наукових досліджень та моніторингу щодо потреб біженців та осіб, які шукають притулок на ринках праці держав-членів з метою кращого розуміння і усвідомлення розриву у рівні зайнятості між біженцями, іншими мігрантами та громадянами, а також розвивати відповідну політику в цій сфері з метою усунення цього розриву;

– обмінюватися досвідом успішної інтеграції біженців та осіб, які шукають притулок, до ринку праці.

Резолюція 1995 (2014) від 11 квітня 2014 року «Припинення дитячої бідності в Європі»⁹

З метою найефективнішої реалізації європейських та національних стратегій щодо боротьби з дитячою бідністю Асамблея закликає держави-члени:

– переконатися, що мета припинення дитячої бідності має достатню політичну вагу і пріоритет, включно з достатніми бюджетними ресурсами для систем соціального захисту, щоб зробити їх ефективними, а також що на національному встановлено рівні чіткі цілі і завдання;

– що стосується держав-членів, а також членів ЄС, – імплементувати Рекомендацію Європейської Комісії «Інвестування в дітей: розірвання порочного кола недоліків», прийняту 20 лютого 2013 року, та чітко дотримуватися закріплених у ній прагматичних принципів;

– застосовувати відповідні заходи проти дитячої бідності за такими напрямками:

1) надання сім'ям можливості отримувати доступ до достатніх ресурсів, підтримуючи участь батьків на ринку праці та забезпеченні гідного рівня життя, в тому числі за допомогою відповідних заходів соціальної допомоги;

2) скорочення нерівності в молодому віці шляхом:

- інвестицій в початкову освіту і виховання;

- поліпшення впливу системи освіти на забезпечення рівності можливостей;

- поліпшення реагування систем охорони здоров'я для задоволення потреб знедолених дітей ;

- забезпечення дітей безпечними і належними умовами життя;

- посилення підтримки сім'ї та якості альтернативного догляду;

⁹ Resolution 1995 (2014) Ending child poverty in Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20894&lang=en>

– сприяти праву дитини на участь у рекреації, спортивних і культурних заходах, а також у прийнятті рішень, що впливають на її життя.

Рекомендація 2038 (2014) від 7 березня 2014 року «Загроза європейській спадщині»¹⁰

У цьому документі Парламентська асамблея, посилаючись на свою Резолюцію 1981 (2014) «Загроза європейській спадщині», підкреслює значення спадщини для формування культурної самобутності особистості і суспільства, а також сприяння взаєморозумінню.

Асамблея також рекомендує Комітету міністрів:

– стимулювати комплексні заходи в секторах культури, спадщини, освіти та молоді з метою підготовки рекомендацій для держав-членів щодо новаторських шляхів узгодження питань збереження спадщини з процесом формування демократичної громадянської позиції;

– надати підтримку державам-членам в організації обміну найкращим досвідом на основі стандартів і принципів Рамкової конвенції про значення культурної спадщини для суспільства, а також допомогти державам-членам у виконанні конкретних положень цієї Конвенції;

– продовжувати надавати підтримку комплексним інноваційним підходам Ради Європи за допомогою розробки у державах-членах пілотних проектів у рамках її «Програми технічного співробітництва та консультативної допомоги в сфері комплексного збереження культурної спадщини», орієнтуючись на потреби і вимоги, пов'язані зі збереженням або реставрацією окремих пам'яток, відновленням історичних міст, а також місцевим і регіональним розвитком;

– продовжувати надавати підтримку Європейській мережі спадщини (HEREIN) як унікальній мережі державних установ та платформи, яка дозволяє об'єднати зусилля з метою гармонізації і

¹⁰ Recommendation 2038 (2014) Europe's endangered heritage [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20549&lang=en>

збору відповідної інформації, що стосується спадщини, а також формування спільної бази даних;

– продовжувати надавати підтримку регіональним підходам, у тому числі в Південно-Східній Європі, на Південному Кавказі, в Чорноморському регіоні та інших європейських регіонах з метою розробки регіональних стратегій, зміцнення транснаціонального співробітництва та розробки конкретних пілотних проектів, які могли б бути корисними для всіх держав-членів, включаючи, зокрема, Люблінський процес і Стратегії розвитку історичних міст з урахуванням інтересів місцевого населення.

Рекомендація 2039 (2014) від 7 березня 2014 року «Європейська конвенція про права людини: необхідність поліпшення підготовки юристів»¹¹

Парламентська асамблея, посилаючись на свою Резолюцію 1982 (2014) «Європейська конвенція про права людини: необхідність поліпшення підготовки юристів», підкреслює винятково важливе значення якісної підготовки юристів з питань Європейської конвенції про права людини і прецедентної практики Європейського суду з прав людини.

У цьому документі Асамблея рекомендує Комітету міністрів:

– забезпечити, щоб бюджетні кошти, що виділяються на Європейську програму Ради Європи з навчання юристів у галузі прав людини «HELP», відповідали покладеній на неї задачі, а саме, забезпечити різні види співпраці у підготовці юристів в усіх державах-членах, що звертаються за допомогою;

– оновити свою Рекомендацію Rec (2004)4 «Європейська конвенція про права людини в університетській освіті та професійній підготовці» та здійснювати моніторинг її виконання.

¹¹ Recommendation 2039 (2014) The European Convention on Human Rights: the need to reinforce the training of legal professionals [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20551&lang=en>

Рекомендація 2040 (2014) від 8 квітня 2014 року «Про ситуацію і права національних меншин у країнах Європи»¹²

Посилаючись на свою Резолюцію 1985 (2014) про ситуацію і права національних меншин у країнах Європи, Парламентська асамблея висловлює свою стурбованість у зв'язку з цим.

Відтак Асамблея звертається до Комітету міністрів із проханням:

– розробити програми щодо зміцнення довіри з акцентом на питання меншин, адресовані державам – членам Ради Європи;

– забезпечити, щоб школи політичних досліджень Ради Європи розглянули питання про традиційні національні меншини на комплексній основі, з урахуванням того факту, що сприяння і захист прав осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин, сприяють політичній і соціальній стабільності держав, у яких вони живуть;

– через свої компетентні комітети експертів – скласти навчальні програми та забезпечити організацію семінарів для вчителів історії та представників ЗМІ, зокрема тих, які працюють в етнічно змішаних регіонах, для виховання молоді у дусі толерантності і співпраці на території усієї Європи.

Рекомендація 2043 (2014) від 10 квітня 2014 року «Термінова необхідність опрацювати нові випадки порушення співпраці з Європейським судом з прав людини»¹³

Парламентська асамблея посилається на Резолюцію 1991 (2014) про термінову необхідність опрацювати нові випадки порушення співпраці з Європейським судом з прав людини, на Резолюцію Комітету міністрів CM/Res (2010)25 щодо обов'язку держав-членів поважати і захищати право на індивідуальне звернення до Європейського суду з прав людини, прийняту у відповідь на Резолюцію Асамблеї 1571 (2007) про обов'язок держав-членів

¹² Recommendation 2040 (2014) The situation and rights of national minorities in Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20773&lang=en>

¹³ Recommendation 2043 (2014) Urgent need to deal with new failures to co-operate with the European Court of Human Rights [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20888&lang=en>

співпрацювати з Європейським судом з прав людини, а також на рішення Комітету міністрів стосовно викрадень і незаконних переміщень з національної території, прийняте на його 1176-му засіданні 10 липня 2013 року.

Асамблея рекомендує Комітету міністрів вживати подальших заходів на регулярній основі щодо випадків недотримання тимчасових заходів Європейського суду з прав людини.

ПАРЄ також пропонує Комітету міністрів продовжувати наполягати на ефективному розслідуванні будь-яких порушень тимчасових заходів Європейського суду з прав людини, зокрема, незаконних переміщень з національної території, а також вимагати у відповідних держав-учасниць притягнення до відповідальності осіб, винних у будь-яких протиправних діях.

Рекомендація 2044 (2014) від 11 квітня 2014 року «Припинення дитячої бідності в Європі»¹⁴

Парламентська асамблея, посилаючись на свою Резолюцію 1995 (2014) про припинення дитячої бідності в Європі, вітає прихильність Ради Європи до захисту дітей та їх прав, що проявляється у стратегії Ради Європи щодо прав дитини на 2012-2015 рр.

З метою підвищення рівня благополуччя дітей та захисту їх прав на європейському рівні, Асамблея пропонує Комітету міністрів:

– приділяти більше уваги питанню дитячої бідності при підготовці та прийнятті стратегії Ради Європи щодо прав дитини на період після 2015 року, зокрема, стосовно забезпечення прав дітей, які перебувають у найменш сприятливому становищі, та заохочення участі дітей;

– залучати свої державні структури, пов'язані з захистом прав дітей, щоб привернути особливу увагу до поточного економічного контексту і безпосереднього становища дітей, які живуть у

¹⁴ Recommendation 2044 (2014) Ending child poverty in Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20895&lang=en>

бідності, при реалізації поточної стратегії щодо прав дитини на 2012-2015 рр.;

– звернути також увагу у контексті імплементації на Рекомендацію Комітету міністрів СМ/Rec (2012)2 про участь дітей та молоді у віці до 18 років, Рекомендацію СМ/Rec (2011)12 про права дітей та соціальні послуги, дружні до дітей та їхніх сімей, а також Керівні принципи щодо дружньої до дитини медичної допомоги (2011 р.) і дружнього до дитини правосуддя (2010);

– запросити Конгрес місцевих і регіональних властей Ради Європи зробити свій внесок у діяльність у цій сфері, разом із державним сектором і Парламентською асамблеєю, враховуючи, що місцеві та регіональні органи влади є важливими зацікавленими сторонами, коли йдеться про реалізацію соціальної політики та послуг, спрямованих на сім'ю та дітей.

II. ЗАКОНОДАВСТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Директива 2014/23/Євросоюз Європейського Парламенту та ради від 26 лютого 2014 року про надання договорів концесії¹⁵

Ця Директива встановлює правила і процедури придбання компетентними органами і суб'єктами робіт чи послуг шляхом концесії, вартість якої оцінюється у суму, не меншу, ніж встановлено у статті 8 цього документа.

Директива застосовується до надання концесії на роботи чи послуги економічним операторам компетентним органом чи суб'єктом за умови, що такі роботи чи послуги спрямовані на переслідування однієї з цілей, передбачених у Додатку II до цієї Директиви. Крім того, на застосування цього документа поширюються положення статті 346 ДФЄС.

Угоди, рішення або інші правові інструменти, які забезпечують передачу повноважень і обов'язків щодо виконання державних завдань між компетентними органами чи суб'єктами або групами таких органів чи суб'єктів та які не передбачають винагороду за виконання договору, вважаються питанням внутрішньої організації відповідної держави-члена і як такі жодним чином не підпадають під дію положень цієї Директиви.

Директива набирає чинності на 20-й день з дати її опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу» та не застосовується до концесій, запропонованих чи наданих до 17 квітня 2014 року.

¹⁵ Directive 2014/23/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the award of concession contracts [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.094.01.0001.01.ENG

Директива 2014/24/Євросоюз Європейського Союзу та Ради від 26 лютого 2014 року про державні закупівлі і скасування Директиви 2004/18/ЄС¹⁶

Ця Директива встановлює правила і процедури здійснення закупівель компетентними органами стосовно державних договорів, вартість яких оцінюється у суму, не меншу, ніж встановлено у статті 4 цього документа.

«Закупівля» у значенні цієї Директиви – це придбання за допомогою державного договору робіт, поставок чи послуг одним чи більше компетентним органом в економічних операторів, обраних таким органом, незалежно від того, чи спрямовані такі роботи, поставки чи послуги на задоволення державної мети.

Положення цієї Директиви не впливають на свободу держав-членів визначати, відповідно до законодавства ЄС, які саме послуги вони вважають послугами загальноекономічного інтересу, яким чином ці послуги мають бути організовані і фінансовані відповідно до правил надання державної допомоги, а також які спеціальні зобов'язання на них поширюються. Її положення не впливають також на рішення державних органів щодо того, яким чином, якою мірою та чи взагалі бажають вони самостійно виконувати державні функції згідно зі статтею 14ДФЄС та Протоколом № 26.

Ця Директива скасовує Директиву 2004/18/ЄС і набирає чинності на 20-й день з дати свого опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

¹⁶ Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on public procurement and repealing Directive 2004/18/EC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.094.01.0065.01.ENG

Директива 2014/25/Євросоюз Європейського Парламенту та Ради від 26 лютого 2014 року про закупівлі суб'єктами, що здійснюють свою діяльність у галузях надання послуг на воді, енергетичних, транспортних та поштових послуг і скасування Директиви 2004/17/ЄС¹⁷

Ця Директива встановлює правила здійснення закупівель компетентними суб'єктами стосовно договорів, вартість яких оцінюється у суму, не меншу, ніж встановлено у статті 15 цього документа.

«Закупівля» у значенні цієї Директиви – це придбання за допомогою договору поставок, робіт чи послуг одним чи більше компетентним органом в економічних операторів, обраних таким органом, за умови, що такі роботи, поставки чи послуги спрямовані на виконання одного з видів діяльності, передбачених у статтях 8-14 цієї Директиви.

Ця Директива не впливає на свободу держав-членів визначати, згідно із законодавством ЄС, які саме послуги вони вважають послугами загальноекономічного інтересу, яким чином ці послуги мають бути організовані і фінансовані відповідно до правил надання державної допомоги, а також які спеціальні зобов'язання на них поширюються. Крім того, положення цього документа не впливають на організацію державами-членами національних систем соціального забезпечення.

Зі сфери дії цієї Директиви виключено неекономічні послуги загального інтересу.

Ця Директива скасовує з 18 квітня 2016 року Директиву 2004/17/ЄС і набирає чинності на 20-й день з дати свого опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

¹⁷ Directive 2014/25/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on procurement by entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors and repealing Directive 2004/17/EC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.eu-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2014:094:0243:0374:EN:PDF>

Директива 2014/36/Євросоюз Європейського Парламенту та Ради від 26 лютого 2014 року про умови в'їзду і перебування [на території ЄС] громадян третіх країн з метою працевлаштування на сезонній основі¹⁸

Директива встановлює умови в'їзду і перебування на території ЄС громадян третіх країн з метою працевлаштування на сезонній основі (сезонні працівники) та визначає їхні права.

Якщо період перебування на території ЄС становить не більше 90 днів, ця Директива застосовується без шкоди для положень Шенгенського *acquis*, зокрема Візового кодексу, Шенгенського прикордонного кодексу та Регламенту (ЄС) № 539/2001.

На період перебування до 90 днів держави-члени видають громадянам третіх країн, які відповідають положенням статті 5 і на яких не поширюється дія положень статті 8, один з наступних видів дозволів для сезонної роботи, без шкоди для правил видачі короткострокових віз, встановлених Візовим кодексом і Регламентом Ради (ЄС) № 1683/95, зокрема:

– короткострокову візу, у якій метою її видачі зазначена сезонна робота;

– короткострокову візу і дозвіл на роботу, у яких метою їх видачі зазначена сезонна робота; або

– дозвіл на роботу із зазначенням метою його видачі сезонної роботи, коли громадянина третьої країни звільнено від виконання візових вимог відповідно до положень Додатку II до Регламенту (ЄС) № 539/2001 та відповідна держава-член не застосовує до нього/неї статтю 4(3) зазначеного Регламенту.

Якщо період перебування на території ЄС перевищує 90 днів, держави-члени видають громадянам третіх країн, які відповідають положенням статті 6 і на яких не поширюється дія положень статті 8, один з наступних видів дозволів на сезонну роботу:

– довгострокову візу, у якій метою її видачі зазначена сезонна робота;

¹⁸ Directive 2014/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the conditions of entry and stay of third-country nationals for the purpose of employment as seasonal workers [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0036&from=EN>

– дозвіл на сезонну роботу; або

– дозвіл на сезонну роботу і довгострокову візу, якщо наявність довгострокової візи є необхідною вимогою національного законодавства для в'їзду на територію відповідної держави-члена.

Положення цієї Директиви застосовуються до громадян третіх країн, які постійно проживають за межами території держав-членів та які звертаються за отриманням дозволу (або які отримали дозвіл згідно з умовами цієї Директиви) для перебування на території будь-якої з держав-членів з метою працевлаштування як сезонні працівники. Ця Директива не застосовується до громадян третіх країн, які на момент подання заяви на отримання дозволу на в'їзд постійно проживають на території будь-якої з держав-членів, крім випадків, зазначених у статті 15.

Директива не поширюється на громадян третіх країн, які:

– здійснюють певні види діяльності на користь підприємств, заснованих в іншій державі-члені у рамках надання послуг у значенні статті 56 ДФЄС, включаючи громадян третіх країн, спеціально призначених підприємствами, заснованими в одній з держав-членів у рамках надання послуг відповідно до Директиви 96/71/ЄС;

– є членами сім'ї громадян ЄС, які реалізують своє право на вільне пересування в межах Союзу згідно з Директивою 2004/38/ЄС;

– разом із членами своєї сім'ї, незалежно від національної приналежності, реалізують свої права на вільне пересування, еквівалентні тим, які мають громадяни ЄС, відповідно до угод між ЄС і державами-членами або між ЄС і третіми країнами.

Директива набирає чинності з наступного дня після її опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

Регламент Ради (Євросоюз) № 208/2014 від 5 березня 2014 року стосовно обмежувальних заходів, спрямованих проти окремих осіб, суб'єктів чи органів з огляду на ситуацію в Україні¹⁹

20 лютого 2014 року Рада жорстко засудила всі форми застосування насильства на території України, у зв'язку з чим закликала до їх негайного припинення і повної поваги до основоположних прав і свобод людини на території держави. При цьому Рада закликала Уряд України вжити максимальних заходів стримування, а лідерів опозиції – максимально дистанціюватися від осіб, які вдаються до радикальних дій, включаючи насильство.

3 березня 2014 року Рада погодила вжиття заходів, сфокусованих на заморожуванні фінансових активів осіб, яких ЄС вважає відповідальними за неналежне використання державних коштів, а також осіб, відповідальних за порушення прав людини в Україні, ухваливши 5 березня 2014 року відповідний Регламент.

Згідно з його положеннями, заморожуються всі фонди та економічні ресурси, що належать, перебувають у володінні чи під контролем фізичних осіб, зазначених у Додатку I до цього Регламенту (18 високопосадовців України), або фізичних, юридичних чи інших пов'язаних із ними осіб чи суб'єктів. Жодні з цих активів не можуть використовуватися, прямо чи опосередковано, на користь зазначених вище осіб чи суб'єктів.

До Додатку I внесено дані про фізичних осіб, яких Рада (згідно зі статтею 2 Рішення 2014/145/СЗБП) вважає відповідальними за дії, що підривають чи становлять загрозу територіальній цілісності, суверенітету і незалежності України, а також осіб чи суб'єктів, які з ними пов'язані, із зазначенням підстав включення до цього переліку.

Регламент набирає чинності з дати його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

¹⁹ Council Regulation (EU) No 208/2014 of 5 March 2014 concerning restrictive measures directed against certain persons, entities and bodies in view of the situation in Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2014:066:0001:0010:en:PDF>

Рекомендація Комісії від 7 березня 2014 року щодо зміцнення принципу рівної оплати праці між чоловіками і жінками через застосування принципу прозорості (2014/124/Євросоюз)²⁰

Рекомендація запроваджує настанови для держав-членів, спрямовані на надання допомоги у кращий та ефективніший спосіб впровадити принцип рівної оплати праці між чоловіками і жінками з метою подолання дискримінації, а також сприяння подоланню сталої різниці в оплаті праці.

Комісія рекомендує державам-членам заохочувати державних і приватних роботодавців та соціальних партнерів дотримуватися політики прозорості у формуванні і структурі заробітної плати, зокрема, через запровадження спеціальних заходів стосовно сприяння прозорості заробітної плати, перерахованих у пп. 3-6 цієї Рекомендації, адаптуючи їх відповідним чином до конкретної внутрішньої ситуації у державах-членах.

Регламент (Євросоюз) № 223/2014 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 2014 року про Фонд європейської допомоги найбільш нужденним категоріям осіб²¹

Цим Регламентом створюється Фонд європейської допомоги найбільш нужденним категоріям осіб (далі – Фонд) на період з 1 січня 2014 р. до 31 грудня 2020 р., визначаються його цілі, сфера надання допомоги, доступні фінансові ресурси і їх розподіл для кожної з держав-членів.

До категорії «найбільш нужденних осіб» належать фізичні особи, сім'ї, родини чи групи, що складаються з таких осіб, потреба яких у допомозі була встановлена згідно з об'єктивними критеріями, визначеними компетентними національними органами у консультаціях із зацікавленими сторонами, або визначена партнерськими організаціями і підтверджена зазначеними компетентними національними органами.

²⁰ Commission Recommendation of 7 March 2014 on strengthening the principle of equal pay between men and women through transparency (2014/124/EU) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2014:069:0112:0116:EN:PDF>

²¹ Regulation (EU) No 223/2014 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2014 on the Fund for European Aid to the Most Deprived) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2014:072:0001:0041:EN:PDF>

Фонд має сприяти соціальній згуртованості, зміцненню соціальної залученості і, як результат, кінцевій меті викорінення бідності в ЄС шляхом поступового зниження рівня бідності і соціальної ізоляції згідно зі стратегією «Європа – 2020», виділяючи при цьому певні ресурси на структурні фонди. Крім того, Фонд має сприяти досягненню спеціальної мети – пом'якшення найгірших форм бідності через надання нефінансової допомоги найбільш нужденним категоріям осіб, зокрема харчових продуктів та/або основної матеріальної допомоги, а також соціальних видів діяльності, спрямованих на соціальну інтеграцію зазначених категорій осіб.

Цей Регламент набирає чинності з дня його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу» і застосовується з 1 січня 2014 року.

Регламент (Євросоюз) № 282/2014 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 2014 року про запровадження третьої Програми діяльності Союзу у сфері охорони здоров'я (2014–2020 рр.) і скасування Рішення № 1350/2007/ЄС²²

Цим Регламентом запроваджується третя багаторічна програма діяльності Союзу у сфері охорони здоров'я на період з 1 січня 2014 р. до 31 грудня 2020 р. (далі – Програма).

Загальними цілями Програми є доповнення, сприяння і забезпечення «додаткової вартості» для політик держав-членів з покращення стану здоров'я їхніх громадян; заохочення інновацій у цій сфері; підвищення рівня стабільності системи охорони здоров'я ЄС, а також забезпечення захисту громадян Союзу від серйозних транскордонних загроз їхньому здоров'ю.

Цим Регламентом з 1 січня 2014 року скасовується Рішення № 1350/2007/ЄС. При цьому цей Регламент набирає чинності з наступного дня після його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу» і застосовується також із 1 січня 2014 року.

²² Regulation (EU) No 282/2014 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2014 on the establishment of a third Programme for the Union's action in the field of health (2014-2020) and repealing Decision No 1350/2007/EC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0282&from=EN>

Регламент (Євросоюз) № 283/2014 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 2014 року про настанови щодо транс'європейських мереж у сфері телекомунікаційної інфраструктури і скасування Рішення № 1336/97/ЄС²³

Цей Регламент запроваджує настанови щодо вчасного розгортання і здатності до взаємодії проектів спільного інтересу у секторі транс'європейських мереж телекомунікаційної інфраструктури. Зокрема, Регламент встановлює цілі та функціональні пріоритети проектів спільного інтересу; критерії їх виявлення та пріоритети фінансування; а також критерії, згідно з якими види діяльності, спрямовані на сприяння проектам спільного інтересу, підпадають під фінансування Союзу на їхній розвиток, упровадження, розгортання, взаємозв'язок та взаємодію згідно з Регламентом (Євросоюз) № 1316/2013.

Проекти спільного інтересу мають сприяти досягненню загальних цілей, визначених у статті 3 Регламенту (Євросоюз) № 1316/2013.

Цей Регламент скасовує Рішення № 1336/97/ЄС, набирає чинності з наступного дня після його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу» і застосовується з 1 січня 2014 року.

²³ Regulation (EU) No 283/2014 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2014 on guidelines for trans-European networks in the area of telecommunications infrastructure and repealing Decision No 1336/97/EC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0283&from=EN>

Регламент (Євросоюз) № 331/2014 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 2014 року, що запроваджує програму обміну, допомоги і навчання з метою захисту євро від підробок (програма «Перикл – 2020») і скасовує Рішення Ради 2001/923/ЄС, 2001/924/ЄС, 2006/75/ЄС, 2006/76/ЄС, 2006/849/ЄС та 2006/850/ЄС²⁴

Цим Регламентом запроваджується багаторічна (на період з 1 січня 2014 р. до 31 грудня 2020 р.) програма діяльності, спрямована на сприяння захисту і охороні валюти євро від підробок і пов'язаних із цим ризиків «Перикл – 2020» (далі – програма).

Програма активно заохочує і передбачає нарощування транснаціональної співпраці з метою захисту євро як у межах, так і поза межами ЄС, а також співробітництва з його торговельними партнерами. При цьому особливу увагу необхідно звертати на ті держави-члени або треті країни, у яких, за відповідними даними компетентних органів, зафіксовано найбільшу кількість фальсифікацій європейської валюти. Така співпраця має сприяти підвищенню ефективності захисту євро через обмін найкращою практикою, спільні стандарти і організацію спеціального навчання.

Загальною метою програми є запобігання і боротьба з фальшивомонетництвом і пов'язаними із цим фальсифікаціями, підвищуючи у такий спосіб конкурентоспроможність економіки Союзу і забезпечуючи стабільність державних фінансів.

Спеціальною метою програми є, зокрема, захист банкнот і монет євро від підробки і пов'язаних із цим фальсифікацій через підтримку і доповнення заходів, яких вживають держави-члени, а також надання допомоги компетентним національним і союзним органам у їхніх зусиллях із розвитку між ними та в рамках Комісії тісного і регулярного співробітництва і обміну досвідом із залученням, за доцільності, третіх країн та міжнародних організацій. Досягнення цієї мети оцінюватиметься, *inter alia*, як через призму ефективності діяльності фінансових, технічних, правоохоронних і судових органів, так і через кількість випадків

²⁴ Regulation (EU) No 331/2014 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2014 establishing an exchange, assistance and training programme for the protection of the euro against counterfeiting (the 'Pericles 2020' programme) and repealing Council Decisions 2001/923/EC, 2001/924/EC, 2006/75/EC, 2006/76/EC, 2006/849/EC and 2006/850/EC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:JOL_2014_103_R_0001&from=EN

виявлення фальсифікацій, викриття нелегальних виробництв, затримання осіб і встановлення покарань.

Цей Регламент скасовує Рішення 2001/923/ЄС, 2001/924/ЄС, 2006/75/ЄС, 2006/76/ЄС, 2006/849/ЄС та 2006/850/ЄС, набирає чинності з наступного дня після свого опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу» та застосовується з 1 січня 2014 року.

Рекомендація Комісії від 12 березня 2014 року щодо нового підходу до неплатоспроможності і банкрутства (2014/135/Євросоюз)²⁵

Метою цієї Рекомендації є заохочення держав-членів до запровадження структурних рамок, які б забезпечили ефективну реструктуризацію рентабельних підприємств, що опинилися у фінансово скрутному становищі, та надали чесним підприємцям другий шанс, сприяючи у такий спосіб розвитку підприємництва й інвестицій, а також поступовому усуненню перешкод для належного функціонування внутрішнього ринку.

Внаслідок усунення таких перешкод документ має на меті, зокрема:

- знизити витрати на оцінку інвестиційних ризиків в інших державах-членах;
- збільшити коефіцієнт «фінансового одужання» на користь кредиторів; а також
- усунути складнощі при реструктуризації транскордонних груп компаній.

Крім того, ця Рекомендація передбачає мінімальні стандарти для:

- превентивних реструктуризаційних заходів;
- погашення боргу підприємців-банкрутів.

При впровадженні положень цієї Рекомендації держави-члени повинні мати можливість вжити всіх належних і ефективних

²⁵ Commission Recommendation of 12 March 2014 on a new approach to business failure and insolvency (2014/135/EU) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014H0135&rid=1>

заходів для забезпечення стягнення відповідних податків, зокрема у випадках ухилення від їх сплати, шахрайства або будь-яких інших зловживань.

Регламент Ради (Євросоюз) № 269/2014 від 17 березня 2014 року щодо обмежувальних заходів стосовно діяльності, яка підриває чи становить загрозу територіальній цілісності, суверенітету і незалежності України²⁶

У зв'язку з подіями в Україні цим Регламентом заморожуються всі фонди та економічні ресурси, що належать, перебувають у володінні чи під контролем фізичних осіб, зазначених у Додатку I до цього Регламенту (20 високопосадовців РФ та України), або фізичних, юридичних чи інших пов'язаних із ними осіб чи суб'єктів. Жодні з цих активів не можуть використовуватися, прямо чи опосередковано, на користь зазначених вище осіб чи суб'єктів.

До Додатку I внесено дані про фізичних осіб, яких Рада (згідно зі статтею 2 Рішення 2014/145/СЗБП) вважає відповідальними за дії, що підривають чи становлять загрозу територіальній цілісності, суверенітету і незалежності України, а також осіб чи суб'єктів, які з ними пов'язані, із зазначенням підстав включення до цього переліку.

Регламент набирає чинності з наступного дня після його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

²⁶ Council Regulation (EU) No 269/2014 of 17 March 2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2014:078:0006:0015:EN:PDF>

Регламент (Євросоюз) № 258/2014 Європейського Парламенту та Ради від 3 квітня 2014 року, що запроваджує програму Союзу на підтримку окремих видів діяльності у сфері фінансової звітності і аудиту на період 2014-2020 рр. і скасовує Рішення № 716/2009/ЄС²⁷

Цей Регламент запроваджує довгострокову (на період з 1 січня 2014 р до 31 грудня 2020 р.) програму підтримки окремих видів діяльності органів, що сприяють досягненню цілей політики Союзу, пов'язаних із фінансовою звітністю і проведенням аудиту.

Програма поширюється на види діяльності, спрямовані на розвиток і просування відповідних стандартів через їх застосування, оцінювання, моніторинг та нагляд за процедурами їх встановлення на підтримку імплементації політик ЄС у сфері фінансової звітності і аудиту, що здійснюються відповідними міжнародними організаціями, зокрема Фондом міжнародних стандартів фінансової звітності (ФМСФЗ/*IFRS Foundation*), Європейською дорадчою групою з фінансового звітування (ЄДГФЗ/*EFRAG*) або Громадською наглядовою радою (ГНР/*PIOB*).

Мета програми – покращити умови для ефективного функціонування внутрішнього ринку через підтримку прозорого і незалежного розвитку міжнародних стандартів фінансової звітності і аудиту.

Цей Регламент з 1 січня 2014 року скасовує Рішення № 716/2009/ЄС, набирає чинності з наступного дня після свого опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу» і застосовується з 1 січня 2014 р. до 31 грудня 2020 р.

²⁷ Regulation (EU) No 258/2014 of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 establishing a Union programme to support specific activities in the field of financial reporting and auditing for the period of 2014-20 and repealing Decision No 716/2009/EC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOL_2014_105_R_0001&from=EN

Рекомендація Комісії від 9 квітня 2014 року щодо якості звітування про корпоративне управління (принцип «виконуй або поясни») (2014/208/Євросоюз)²⁸

Мета цієї Рекомендації – дати настанови державам-членам, органам, відповідальним за розробку національних кодексів корпоративного управління, товариствам та іншим зацікавленим сторонам, спрямовані на удосконалення загальної якості звітності про корпоративне управління, що публікується товариствами згідно зі статтею 20 Директиви 2013/34/Євросоюз Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про щорічну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язані з цим звіти окремих видів підприємств. Зазначені настанови стосуються, зокрема якості пояснень, що надаються товариствами у випадках відхилення від рекомендацій відповідного кодексу корпоративного управління.

Комісія рекомендує, щоб у кодексах корпоративного управління, за необхідності, чітко розмежовувалися обов'язкові для дотримання положення; положення, що застосовуються згідно з принципом «виконуй або поясни [чому не виконуєш]»; а також положення, що застосовуються виключно на добровільній основі.

Рішення Ради від 14 квітня 2014 року про надання макрофінансової допомоги Україні (2014/215/Євросоюз)²⁹

Цим Рішенням Європейський Союз засвідчує свою готовність надати Україні макрофінансову допомогу у розмірі 1 млрд євро (що надаватиметься частинами у формі кредитів, строк погашення яких становить 15 років) на забезпечення економічної стабілізації і проведення невідкладних реформ, зокрема покриття термінових потреб платіжного балансу, передбаченого економічною програмою уряду, яку підтримав МВФ. Умови надання фінансової допомоги регулюються відповідно до домовленостей, яких було досягнуто між МВФ і Україною, а також ключових принципів і

²⁸ Commission Recommendation of 9 April 2014 on the quality of corporate governance reporting ('comply or explain') (2014/208/EU) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2014:109:FULL&from=EN>

²⁹ Council Decision of 14 April 2014 providing macro-financial assistance to Ukraine (2014/215/EU) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0215&from=EN>

цілей економічних реформ, закріплених порядком денним асоціації Україна-ЄС і погоджених у рамках Європейської політики сусідства.

Зазначена допомога буде доступною впродовж року, що відраховується з дати набрання чинності Меморандумом про взаєморозуміння, зазначеним у статті 3 (1) цього Рішення. Цей період може бути подовжено рішенням Ради за пропозицією Комісії.

Якщо фінансові потреби України значно зменшаться за період освоєння коштів ЄС порівняно з початковими, Комісія, діючи відповідно до процедури перевірки, зазначеної у статті 7 (2), зменшує суму допомоги, відкладає або взагалі скасовує її надання.

Однією з передумов надання макрофінансової допомоги Україні є дотримання останньою ефективних демократичних механізмів, включаючи багатопартійну парламентську систему та верховенство права, а також гарантування дотримання прав людини. Комісія здійснюватиме моніторинг виконання цієї передумови впродовж усього періоду надання зазначеної допомоги.

Регламент (Євросоюз) № 374/2014 Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 року про зменшення чи скасування митних зборів на товари, що походять з України³⁰

Враховуючи, що Україна є одним з пріоритетних країн – партнерів Союзу в рамках Європейської політики сусідства та Східного партнерства, ЄС шукає шляхів для тіснішої співпраці, виходячи за рамки лише двостороннього співробітництва, що включає поступовий розвиток у напрямі політичної асоціації й економічної інтеграції. Крім того, з огляду на безпрецедентні безпекові, політичні та економічні виклики, що постали сьогодні перед Україною, а також із метою надання їй економічної підтримки ЄС вважає за доцільне не чекати набрання чинності положеннями Угоди про асоціацію, що стосуються торгівлі, та прискорити їх впровадження шляхом надання Україні окремих торговельних преференцій і розпочати в односторонньому порядку зменшення чи скасування митних зборів ЄС на товари українського

³⁰ Regulation (EU) No 374/2014 of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on the reduction or elimination of customs duties on goods originating in Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0374&from=EN>

походження. Перелік товарів із зазначенням відповідних митних показників міститься у Додатку I до цього Регламенту.

Цей Регламент набирає чинності з наступного дня після його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу» та застосовується до вступу в дію або, за доцільності, попереднього застосування Розділу IV (Торгівля та питання, пов'язані з торгівлею) Угоди про асоціацію, але у будь-якому разі до 1 листопада 2014 року. У разі, якщо застосування цього Регламенту буде припинено до цієї дати, Комісія опублікує в «Офіційному віснику Європейського Союзу» відповідне повідомлення.

Директива 2014/50/Євросоюз Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 року про мінімальні вимоги для підвищення мобільності працівників між державами-членами через удосконалення процедур набуття і збереження прав на додаткову пенсію³¹

Цією Директивою встановлюються правила, спрямовані на сприяння реалізації права працівників на вільне пересування між державами-членами через зменшення бар'єрів, створених окремими правилами стосовно пенсійних схем, пов'язаних із додатковими пенсіями, що, у свою чергу, впливає на трудові відносини.

Положення цієї Директиви застосовуються до пенсійних схем, пов'язаних із додатковими пенсіями, за винятком схем, на які поширюються положення Регламенту (ЄС) № 883/2004.

Ця Директива не застосовується до:

– додаткових пенсійних схем, які на дату набрання чинності цією Директивою не включають більше нових активних членів і залишаються для них закритими;

– додаткових пенсійних схем, на які поширюються заходи, у тому числі втручання адміністративних органів, створених відповідно до національного законодавства, чи органів судової

³¹ Directive 2014/50/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on minimum requirements for enhancing worker mobility between Member States by improving the acquisition and preservation of supplementary pension rights [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0050&from=EN>

влади, спрямовані на збереження чи відновлення їхнього фінансового становища (включаючи ліквідаційні провадження); дія цього винятку закінчується із завершенням відповідного втручання;

– гарантійних схем на випадок банкрутства, компенсаційних схем і національних пенсійних резервних фондів;

– одноразової виплати, що здійснюється роботодавцем працівникові по закінченні відповідних трудових відносин, що не стосується надання пенсії за віком.

Інші випадки, у яких положення цієї Директиви не застосовуються, передбачені в її статті 2.

Директива набирає чинності на 20-й день з дати її опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

Директива 2014/54/Євросоюз Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 року про заходи, що сприяють реалізації прав, наданих працівникам у контексті свободи їх пересування³²

Ця Директива закріплює положення, спрямовані на спрощення уніфікованого застосування і практичної реалізації прав, наданих статтею 45 ДФЄС та статтями 1-10 Регламенту (Євросоюз) № 492/2011. Її положення застосовуються до громадян ЄС, які реалізують такі права (далі – працівники ЄС), а також до членів їхніх сімей.

Сфера дії положень цієї Директиви поширюється на такі питання, як доступ до працевлаштування; умови працевлаштування і роботи, зокрема стосовно винагороди, звільнення, охорони здоров'я і безпеки праці, а також, у разі втрати працівником ЄС роботи, – відновлення на посаді або повторне працевлаштування; доступ до соціальних і податкових переваг; членство у профсоюзах тощо; доступ до навчання і забезпечення житлом; доступ до освіти і професійного навчання для дітей працівників ЄС тощо. Загалом сфера застосування цієї Директиви є ідентичною до сфери застосування Регламенту (Євросоюз) № 492/2011.

³² Directive 2014/54/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on measures facilitating the exercise of rights conferred on workers in the context of freedom of movement for workers [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0054&from=EN>

Директива набирає чинності на 20-й день з дати її опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

Директива 2014/55/Євросоюз Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 року про електронне інвойсування (e-інвойсування) при державних закупівлях³³

Ця Директива застосовується до електронних рахунків-фактур, виданих у результаті виконання договорів, до яких застосовується Директива 2009/81/ЄС, Директива 2014/23/Євросоюз, Директива 2014/24/Євросоюз або Директива 2014/25/Євросоюз.

Положення цієї Директиви не поширюються на електронні рахунки-фактури, видані внаслідок виконання договорів, що підпадають під сферу дії Директиви 2009/81/ЄС, коли закупівлі і виконання відповідного договору оголошуються таємними чи повинні супроводжуватися спеціальними заходами безпеки згідно з чинними національним законодавством відповідної держави-члена, а також за умови встановлення і підтвердження такою державою-членом, що менш жорсткі заходи не можуть належним чином гарантувати дотримання інтересів усіх залучених сторін.

Згідно зі статтею 3 Директиви, Комісія звертається із запитом до відповідних європейських організацій зі стандартизації щодо розробки європейського стандарту для семантичної моделі даних про ключові елементи електронного рахунку-фактури – *європейського стандарту e-інвойсування*. Серед мінімальних вимог до такого стандарту Комісія зазначає:

– технологічну нейтральність (з метою уникнення спотворення конкуренції),

– сумісність із відповідними міжнародними стандартами (з метою запобігання створенню технічних бар'єрів при доступі на ринок постачальників з третіх країн, а також спрощення для європейських постачальників процедури відправлення електронних рахунків-фактур покупцям з третіх країн);

– відповідність положенням Директиви Ради 2006/112/ЄС.

³³ Directive 2014/55/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on electronic invoicing in public procurement [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOL_2014_133_R_0001&from=EN

При цьому Комісія закликає врахувати також відповідні принципи захисту даних, оскільки електронні рахунки-фактури можуть містити персональні дані.

Директива набирає чинності на 20-й день з дати її опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

Висновки щодо України, ухвалені Європейською Радою (20 березня 2014 р.)³⁴

Ситуація в Україні стала предметом обговорення глав держав і урядів країн – членів ЄС і Голови Європейської Комісії на засіданні Європейської Ради, за результатами якого 20 березня 2014 року було ухвалено висновки стосовно України.

У документі, зокрема, зазначається, що ЄС підтримує український народ і його право обирати своє власне майбутнє, а також український уряд у його намаганнях стабілізувати Україну та провести реформи. У зв'язку із цим ЄС, разом із міжнародною спільнотою, продовжуватиме надавати допомогу Україні.

Крім того, відзначається, що ЄС, його держави-члени та Україна підпишуть політичні положення Угоди про асоціацію. Крім того, ЄС та його держави-члени налаштовані підписати решту Угоди про асоціацію та угоди про створення глибокої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі, що разом із політичними положеннями складають єдиний механізм. При цьому Європейська Рада погоджується, що перша зустріч щодо політичного діалогу, як це передбачено Угодою, має відбутися у квітні, а також спонукає Раду та Європейський Парламент швидко ухвалити пропозицію щодо тимчасового скасування митних зборів – так званих автономних торговельних заходів – на український експорт до ЄС.

Відзначається також, що найвищим пріоритетом для України на сьогоднішній день є відновлення макроекономічної стабільності в Україні, а український уряд має негайно вдатися до впровадження амбітної програми реформ, включаючи боротьбу з корупцією та підвищення рівня прозорості при здійсненні всіх фінансових операцій. Європейська Рада також закликає Раду невідкладно погодити макрофінансову допомогу Україні; вона також

³⁴ Conclusions on Ukraine approved by the European Council (20 March 2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ue.eu.int/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/141707.pdf

підкреслює, що угода з МВФ є надважливою для того, аби уможливити отримання цієї допомоги. Держави-члени ЄС погоджуються координувати свої позиції з МВФ щодо умов надання допомоги Україні. Європейська Рада вітає створення центру для координації зусиль, що мають підтримувати структурні перетворення в Україні за участі міжнародної спільноти та міжнародних фінансових інституцій.

При цьому ЄС високо оцінює зважену реакцію, яку сьогодні демонструє Україна. Європейська Рада вітає намір уряду України забезпечити всеохоплюючий і репрезентативний характер урядових структур, дотримуючись при цьому принципу відображення регіональної різноманітності. Це потрібно насамперед для гарантування повного захисту прав осіб, які належать до національних меншин, проведення конституційної реформи, розслідування усіх випадків порушення прав людини та актів насильства, а також для боротьби з екстремізмом. У цьому контексті ЄС закликає уряд України забезпечити проведення вільних і чесних президентських виборів, які мають відбутися 25 травня ц.р.

ЄС залишається відданий ідеї підтримки суверенітету і територіальної цілісності України та не визнає незаконний референдум у Криму, який вочевидь є порушенням Конституції України. При цьому ЄС також рішуче засуджує незаконну анексію Криму і Севастополя та приєднання їх до Російської Федерації; він ніколи не визнає цього. Європейська Рада звертається з проханням до Європейської Комісії оцінити правові наслідки анексії Криму та запропонувати економічні, торговельні та фінансові обмеження, що стосуються Криму, з метою їх швидкого впровадження.

У світлі зазначеного вище, а також через відсутність будь-яких кроків у напрямі деескалації ситуації Європейська Рада погоджується розширити список осіб, які підлягають забороні на видачу віз та замороженню рахунків. Крім того, Європейська Рада вирішила скасувати наступний саміт між ЄС та Росією та зауважує, що держави-члени наразі взагалі не проводять регулярних двосторонніх самітів. Крім того, Європейська Рада і держави-члени підтримують майбутню зустріч країн «Великої сімки» у Гаазі, а також висловлюються на підтримку призупинення переговорів

щодо приєднання Росії до Організації економічної співпраці та розвитку і Міжнародного енергетичного агентства.

Європейська Рада переконана, що застосуванню сили і примусу з метою зміни кордонів у Європі у XXI столітті – не місце. Наразі дії РФ вочевидь порушують Гельсінський процес, який протягом минулих сорока років сприяв уникненню лій розподілу у Європі та слугував справі побудови мирного і єдиного континенту. Європейська Рада засуджує той факт, що РФ продовжує вдаватися до кроків з деескалації кризи, а також той факт, що переговори між Україною та РФ й досі не розпочалися. Відтак вона закликає негайно досягти угоди щодо якнайшвидшого направлення місії ОБСЄ в Україну для допомоги у стабілізації ситуації в країні. У цьому контексті Європейська Рада звертається з проханням до Високого представника негайно розробити план щодо внеску ЄС у сприяння роботі такої місії. За відсутності найближчими днями згоди щодо надійної місії ОБСЄ, ЄС вдасться до підготовки власної місії.

Оскільки ЄС несе особливу відповідальність за мир і стабільність у Європі, він залишатиметься на передовій зусиль, спрямованих на сприяння та залучення у змістовний діалог України та Росії – зокрема, через багатосторонній механізм, – з метою пошуку шляхів політичного розв'язання конфлікту.

До того ж Європейська Рада нагадує, що будь-які подальші кроки РФ щодо дестабілізації ситуації в Україні призведуть до додаткових і далекосяжних наслідків у широкому діапазоні економічних сфер між ЄС та його державами-членами, з одного боку, та Росією – з іншого. У зв'язку із цим Європейська Рада звертається з проханням до Європейської Комісії і держав-членів підготувати можливі цільові заходи.

Зрештою, ЄС вкотре підтверджує, що його метою є подальше зміцнення політичної асоціації та економічної інтеграції з Грузією і Республікою Молдова, а також намір підписати Угоди про асоціацію, включно із положеннями про створення глибокої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі, які ми парафували у Вільнюсі минулого листопада, не пізніше червня 2014 року.

ІІІ. ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЗА СКАРГАМИ ПРОТИ УКРАЇНИ

Рішення Європейського суду з прав людини у справі «АЛЕКСАНДР ВЛАДІМІРОВІЧ СМІРНОВ проти України» від 13 березня 2014 р. (заява № 69250/11)³⁵

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

ст. 3 «Заборона катування»;

ст. 6 (1) та (3) (с) «Право на справедливий суд».

Обставини справи

Заявник у справі Александр Владімірович Смірнов, 1981 р. н., проживає у Російській Федерації.

5 грудня 2002 р. працівники міліції зупинили заявника на автобусній зупинці в м. Одеса та з огляду на те, що він не мав при собі посвідчення особи, заарештували його. За свідченнями заявника його тримали у приймальнику-спецрозподільнику в Одесі, Каховці, Херсоні та Миколаєві до 23 грудня 2002 р. та проводили допити щодо його участі у діяльності терористичної групи, що мала на меті вчинення заколоту для відновлення комуністичної держави. Під час цих допитів його катували.

Відповідно до матеріалів справи 9 грудня та 14 грудня 2002 р. заявник пройшов медичне обстеження, що не виявило у нього фізичних ушкоджень.

14 та 15 грудня 2002 р. заявника допитали як свідка у рамках невідомого кримінального провадження. Під час цих допитів заявник заявив, що він є членом російської неурядової організації, що захищає права політв'язнів та пропагує комуністичні ідеї. Крім того, він повідомив, що він прибув в Україну для розповсюдження матеріалів зазначеної організації.

³⁵ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF ALEKSANDR VLADIMIROVICH SMIRNOV v. UKRAINE of 13 March 2014 (Application no. 69250/11) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-141635>

23 грудня 2002 р. заявник написав письмове зізнання у тому, що він розповсюджував газету «Совет рабочих депутатов» та інші матеріали в Україні, а також, що він брав участь у підриві смітника біля офісу Служби безпеки України у центрі м. Києва у жовтні 2002 р.

Того ж дня заявника заарештували у м. Миколаєві за підозрою у злочинній терористичній діяльності. 24 грудня 2004 р. заявник надав свою письмову згоду на проведення допиту працівником СБУ без залучення адвоката. Під час допиту заявник підтвердив свої попередні свідчення і описав їх детальніше.

26 грудня 2002 р. адвокат, якого запросила мати заявника, вступив у справу.

29 грудня 2002 р. заявнику були висунуті обвинувачення в участі у діяльності терористичної організації та вчиненні терористичного акту. Під час допиту за участю адвоката заявник лише частково визнав висунуті проти нього обвинувачення, спростувавши інформацію про свою участь у терористичній діяльності.

24 липня 2003 р. заявник подав скаргу на дії міліції у період з 5 до 23 грудня 2002 р., зокрема стосовно його незаконного затримання та катувань, однак цю скаргу не задовольнили.

Під час судового процесу, що розпочався у вересні 2003 р. заявник не визнавав себе винним.

24 травня 2004 р. заявник подав скаргу до прокуратури на погане поводження з ним працівників міліції у грудні 2002 р., однак було прийнято рішення не відкривати кримінальне провадження.

19 липня 2004 р. заявника було визнано винним та засуджено до восьми років позбавлення волі. Пізніше Верховний суд України відхилив касаційну скаргу заявника.

У листопаді 2005 р. заявника перевели до Слав'яносербської виправної колонії № 60, де він перебував до вересня 2007 р., коли його перевели в іншу виправну установу.

Відповідно до тверджень заявника умови утримання у колонії були такими, що принижують людську гідність. Зокрема, у камері в тридцять квадратних метрів утримували від десяти до шістнадцяти осіб. Незважаючи на заборону куріння та відсутність вентиляції, у

камері завжди багато курили. Приміщення погано опалювалося і температура взимку деколи не перевищувала 8 градусів тепла. Крім того, камера недостатньо освітлювалася. Заявник багато разів подавав скарги на неналежні умови утримання у виправній колонії до прокуратури та інших установ, однак безрезультатно.

24 грудня 2005 р. заявник звернувся до Європейського суду з прав людини зі скаргою на порушення його прав, зокрема у зв'язку із неналежними умовами утримання у Слав'яносербській виправній колонії, а також у зв'язку із тим, що під час кримінального провадження у його справі було порушено його право на належний правовий захист.

Рішення суду

Суд одностайно визнав порушення положень ст. 3 та ст. 6(1) та 6(3) (с) Конвенції, відхиливши решту скарг, а також зобов'язав Україну виплатити заявнику упродовж трьох місяців з дати набрання цим рішенням статусу офіційного 10 тис. євро відшкодування моральної шкоди та 200 євро відшкодування судових витрат.

Рішення Європейського суду з прав людини у справі «АНДРІЙ ЯКОВЕНКО проти України» від 13 березня 2014 р. (заява № 63727/11)³⁶

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

ст. 3 «Заборона катування»;

ст. 6 (1), (3) (с) «Право на справедливий суд»;

ст. 13 «Право на ефективний засіб юридичного захисту».

Обставини справи

Заявник у справі – громадянин України, 1969 р. н., Андрій Олегович Яковенко, який наразі відбуває покарання у вигляді позбавлення волі.

³⁶ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF ANDREY YAKOVENKO v. UKRAINE of 13 March 2014 (Application no. 63727/11) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-141632>

Влітку 2002 р. заявник як голова одеського осередку «Комсомолу» брав участь у виборах до Одеської обласної ради, однак безуспішно.

15 грудня 2002 р. Служба безпеки України заарештувала заявника за підозрою у створенні злочинної організації з членів «Комсомолу» та плануванні й вчиненні декількох тяжких злочинів цією організацією.

16 грудня 2002 р. під час допиту заявник визнав, що він є членом комуністичної партії та «Комсомолу», однак заперечив свою причетність до будь-якої злочинної діяльності. Допит відбувався без адвоката, на що заявник надав свою письмову згоду.

25 грудня 2002 р. заявнику було висунуто обвинувачення. Під час допиту в присутності адвоката заявник знову заперечив свою участь у будь-якій злочинній діяльності, а також відзначив, що слідчі органи не застосовували до нього жодного психологічного чи фізичного тиску. Пізніше проводилися інші допити за та в присутності різних правозахисників.

27 травня 2003 р. після завершення слідства справу заявника та ще десятих осіб було передано до суду.

Під час суду заявник визнав, що сповідує комуністичні погляди та займався випуском та поширенням пропаганди, водночас він заперечив свою участь у вчиненні будь-яких злочинів. Він також поскаржився на жорстоке поводження з ним та іншими обвинуваченими у справі посадових осіб органів слідства.

19 липня 2004 р. суд визнав заявника винним у пропаганді збройного повстання проти конституційного порядку та спробі підірвати територіальну цілісність України, організації та управлінні злочинного угруповання, участі у терористичному акті та інших злочинах і засудив його до чотирнадцяти років позбавлення волі.

26 липня 2005 р., розглянувши касаційну скаргу заявника, Верховний суд України частково переглянув рішення суду нижчої інстанції.

З 17 червня до 2 серпня 2005 р. заявника утримували в слідчому ізоляторі м. Києва, де за його свідченнями умови утримання суперечили людській гідності. Камера була переповнена – 9 ліжок

на 22 особи, світло та повітря майже не поступали, постіль була вологою, за півтора місяці лише одного разу можна було скористатися душем.

З листопада 2005 р. до липня 2006 р. заявник відбував покарання у Сокирянській виправній колонії, де його утримували у карантинній камері, яка не опалювалася. Заявнику не надавали медичної допомоги та лікування.

Влітку 2006 р. заявника перевели до Торезької виправної колонії. Перевезення тривало декілька місяців і відбувалося в жахливих умовах.

15 грудня 2005 р. заявник звернувся до Європейського суду з прав людини зі скаргою на порушення його прав, зокрема у зв'язку з тим, що умови його утримання в СІЗО у м. Одесі та м. Києві, Сокирянській виправній колонії та під час транспортування до Торезької виправної колонії, а саме фізичні, санітарні та медичні умови були несумісні з людською гідністю і що працівники тюрем та конвою ставилися до ув'язнених у нелюдський спосіб і такий, що принижує їхню гідність.

Рішення суду

Суд одностайно визнав порушення положень ст. 3 у зв'язку із неналежними умовами утримання заявника в СІЗО м. Одеса та м. Києва та під час переведення з колонії у Сокирянах до колонії м. Торез, а також ст. 13 Конвенції, відхиливши решту скарг.

Суд зобов'язав Україну виплатити заявнику упродовж трьох місяців з дати набрання цим рішенням статусу офіційного 7 тис. 500 євро відшкодування моральної шкоди.

Рішення Європейського суду з прав людини у справі «ДАНІЛОВ проти України» від 13 березня 2014 р. (заява № 2585/06)³⁷

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

³⁷ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF DANILOV v. UKRAINE of 13 March 2014 (Application no. 2585/06) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-141625>

ст. 3 «Заборона катування»;
ст. 6 (1), (3) (с) «Право на справедливий суд»;
ст. 13 «Право на ефективний засіб юридичного захисту».

Обставини справи

Заявником у справі виступив громадянин Російської Федерації Ігорь Владімірович Данілов, 1967 р. н., який відбуває покарання у вигляді позбавлення волі в Україні.

У грудні 2002 р. працівники Служби безпеки України та спецпідрозділу міліції «Беркут» отримали наказ про арешт декількох осіб, у тому числі заявника, за підозрою у вчиненні ряду злочинів у складі кримінального угруповання, пов'язаного з «Комсомолом», таких, як незаконне володіння зброєю, тероризм, напади та пограбування з метою підготовки до комуністичної революції.

13 грудня 2002 р. працівники зазначених спецслужб увірвалися у приміщення, в якому перебували четверо осіб, і наказали їм лягти на підлогу. Двоє з осіб підкорилися наказу, а заявник та ще один підозрюваний почали стріляти. Декілька працівників спецорганів зазнали тілесних ушкоджень. Після того, як закінчилися патрони, заявник спробував підірвати гранату, однак його повалили на підлогу і одягли наручники.

У невизначений час того самого дня (за твердженнями уряду 14 грудня 2002 р.) заявника обстежив лікар, який засвідчив наявність у нього численних синців та саден на обличчі, кінцівках, грудній клітці.

Заявнику було висунуто обвинувачення у замаху на вбивство і поміщено у Миколаївський слідчий ізолятор.

За твердженнями заявника ввечері 13 грудня та зранку 14 грудня 2002 р. його побили працівники міліції, можливо як помста за поранення двох міліціонерів раніше того ж року. Пізніше вони провели допит щодо злочинів, в яких обвинувачували заявника. Оскільки він відмовився співпрацювати з міліцією, до нього застосували тортури.

За твердженнями Уряду заявника вперше допитали вдень 14 грудня 2002 р. і в присутності його адвоката. У ході допиту заявник повідомив, що він прибув в Україну восени 2002 р. з метою ведення

революційної боротьби робітників проти капіталістичної експлуатації шляхом розповсюдження комуністичної газети та створення профспілок та страйкових комітетів. Він визнав, що мав різну незареєстровану зброю і 22 листопада 2002 р. поранив двох працівників міліції, коли вони зупинили його на вулиці. Він також відзначив, що під час затримання він отримав тілесні ушкодження.

Починаючи з 29 грудня 2002 р., заявник неодноразово звертався до прокуратури з вимогою провести розслідування його побиття та катування працівниками міліції 13-14 грудня 2002 р., однак безрезультатно.

19 липня 2004 р. заявника було визнано винним у поширенні матеріалів із закликом до збройного повстання проти конституційного порядку, декількох збройних пограбуваннях, замаху на життя працівників правоохоронних органів та ін. і засуджено до 14 років позбавлення волі.

26 липня 2005 р. Верховний суд України залишив вирок суду нижчої інстанції без змін.

30 грудня 2005 р. заявник звернувся зі скаргою до Європейського суду з прав людини на порушення його прав, зокрема у зв'язку з його побиттям та катуваннями 13 – 14 грудня 2002 р. та неналежного розслідування цих фактів, а також у зв'язку із неналежними умовами утримання під вартою, антисанітарією та поганою медичною допомогою.

Рішення суду

Суд одностайно визнав порушення положень ст. 3 Конвенції, відхиливши решту скарг, та зобов'язав Україну виплатити заявнику упродовж трьох місяців з дати набрання цим рішенням статусу офіційного 12 тис. євро відшкодування моральної шкоди.

Рішення Європейського суду з прав людини у справі «ЗІНЧЕНКО проти України» від 13 березня 2014 р. (заява № 63763/11)³⁸

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

ст. 3 «Заборона катування»;

ст. 6 (1), (3)(b) і (c) «Право на справедливий суд»;

ст. 8 «Право на повагу до приватного і сімейного життя»;

ст. 13 «Право на ефективний засіб юридичного захисту».

Обставини справи

Заявником у справі виступив Богдан Леонідович Зінченко, 1983 р. н.

У грудні 2002 р. заявника було заарештовано за підозрою у вчиненні декількох тяжких злочинів у складі групи осіб – членів молодіжної комуністичної організації «Комсомол», які прагнули за допомогою насильницьких методів відновити комуністичну державу.

20 грудня 2002 р. під час допиту заявник визнав, що він дійсно розділяє комуністичні погляди та знає членів «Комсомолу», однак не брав участь у кримінальній діяльності і йому не відомо про таку діяльність членів цієї організації.

28 грудня 2002 р. заявнику на його прохання призначили адвоката і він ще раз повторив свої свідчення.

23 лютого 2003 р. заявника доставили до Одеського слідчого ізолятору № 21 (далі – СІЗО).

За інформацією заявника умови його тримання під вартою та транспортації для участі у судовому засіданні були неналежними. Так, у СІЗО його часто переводили з однієї камери в іншу або до карантинного блоку, в якому утримувалися особи, хворі на інфекційні захворювання. Заявнику та іншим затриманим дозволялося виходити з камери лише на одну годину в день. У камерах часто перебували двадцять та більше осіб, хоча ліжок було

³⁸ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF ZINCHENKO v. UKRAINE of 13 March 2014 (Application no. 63763/11) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-141633>

десять і вони мінялися, щоб поспати. Крім того, перед тим, як відвозити на судові слухання та після них заявника тримали у спеціальному приміщенні в 15 – 20 м² без вікон та опалення з багатьма іншими особами.

За інформацією Уряду України умови утримання заявника у СІЗО були належними.

27 березня 2003 р. досудове слідство було завершено і справу заявника та ще десятих членів «Комсомолу», підозрюваних у злочинній діяльності, було передано до суду.

19 липня 2004 р. суд визнав заявника винним як учасника злочинного угруповання, що вчинило два збройних пограбування, а також підпал приватного авто, та засудив його до 12 років позбавлення волі з конфіскацією майна.

Заявник подав апеляцію на зазначене рішення до Верховного суду України. 26 липня 2005 р. Верховний суд ухвалив рішення, відповідно до якого звільнив заявника від відповідальності за підпал автомобілю за відсутності доказів його участі у злочині, а також підтвердив рішення суду нижчої інстанції за іншими обвинуваченнями. Крім того, Верховний суд не задовольнив скаргу заявника щодо жорстокого поводження працівників правоохоронних органів з іншими обвинуваченими та скаргу на порушення його права на захист.

У листопаді 2005 р. заявника перевели у Ладижинську виправну колонію № 39 у с. Губник для відбування покарання, а пізніше до Вінницької установи із виконання покарань № 1, а у 2012 р. до Крижопільського виправного центру № 113.

30 грудня 2005 р. заявник звернувся до Європейського суду з прав людини зі скаргою на порушення його прав у зв'язку із нестерпними умовами його утримання в Одеському слідчому ізоляторі, а також у зв'язку із тим, що він не мав ефективних засобів юридичного захисту під час розгляду його кримінальної справи.

Рішення суду

Суд одностайно визнав порушення положень ст. 3 у зв'язку із неналежними умовами утримання заявника в Одеському слідчому

ізоляторі та ст. 13 Конвенції, відхиливши решту скарг. Крім того, суд встановив, що не було порушень ст. 6 Конвенції стосовно ненадання правової допомоги.

Суд зобов'язав Україну виплатити заявнику упродовж трьох місяців з дати набрання цим рішенням статусу офіційного 7 тис. 500 євро відшкодування моральної шкоди.

Рішення Європейського суду з прав людини у справі «ДЖУЛАЙ проти України» від 3 квітня 2014 р. (заява № 24439/06)³⁹

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

ст. 3 «Заборона катування»;

ст. 6 (1),(3) (с) «Право на справедливий суд».

Обставини справи

Заявником у справі виступив громадянин України, 1979 р. н., Євгеній Валентинович Джулай, який проживає у м. Києві.

3 березня 2003 р. о четвертій годині ранку декілька осіб пограбували будинок громадянина М. у м. Пирятин Полтавської області. Під час пограбування громадянин М. та його мати зазнали незначних тілесних ушкоджень. Крім них, вдома також перебували дружина громадянина М. та її племінниця. Того ж дня за фактом вчиненого злочину було порушено кримінальну справу.

24 квітня 2003 р. у м. Києві за лайку та зухвалу поведінку було заарештовано заявника у справі. 25 квітня 2003 р. Голосіївський районний суд м. Києва призначив заявнику 15 днів адміністративного арешту.

7 травня 2003 р. заявника перевезли до м. Пирятин, а 8 травня 2003 р. він визнав себе винним у згаданому вище пограбуванні.

12 травня 2003 р. за участю двох свідків було проведено впізнання (поміж трьох осіб різного зросту, з різним кольором

³⁹ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF DZHULAY v. UKRAINE of 3 April 2014 (Application no. 24439/06) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-142076>

очей), під час якого потерпілі вказали на заявника як на учасника пограбування їхнього будинку. Впізнання відбувалося за відсутності адвоката заявника.

9 листопада 2004 р. Пирятинський районний суд Полтавської області засудив заявника до 9 років позбавлення волі з конфіскацією майна та двох його співучасників до різних строків позбавлення волі та конфіскації майна.

Під час судових засідань заявник зазначив, що працівники міліції побили його, щоб він визнав себе винним.

Апеляційна та касаційна скарги заявника були відхилені. Крім того, йому неодноразово відмовляли у відкритті кримінального провадження за його скаргами на побиття працівниками міліції.

5 червня 2006 р. заявник подав скаргу до Європейського суду з прав людини, зокрема у зв'язку із поганим поведінням із ним працівників міліції та неефективним розслідуванням цього факту у порушення ст. 3, а також через відсутність адвоката під час процедури впізнання у порушення ст. 6 (3) (с) Конвенції.

Рішення суду

Суд одностайно визнав порушення процесуальної частини ст. 3, а також шістьма голосами проти одного визнав, що не було порушення ст. 6 (1) та 6 (3) (с) Конвенції, відхиливши решту скарг.

Суд зобов'язав Україну виплатити заявнику упродовж трьох місяців з дати набрання цим рішенням статусу офіційного 7 тис. 500 євро відшкодування моральної шкоди, а також 100 євро відшкодування судових витрат.

У своїй окремій думці суддя А. Пауер-Форд відзначила, що не погоджується з рішенням більшості і вважає, що у справі заявника було порушено матеріальну частину ст. 3, а також право заявника на справедливий суд відповідно до ст. 6 Конвенції.

Рішення Європейського суду з прав людини у справі «АНАТОЛІЙ РУДЕНКО проти України» від 17 квітня 2014 р. (заява № 50264/08)⁴⁰

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

ст. 5 (1) (с), (е), (3), (4) «Право на свободу та особисту недоторканність»;

ст. 8 «Право на повагу до приватного і сімейного життя».

Обставини справи

Заявником у справі виступив громадянин України Анатолій Петрович Руденко, 1955 р. н., мешканець м. Кривий Ріг.

16 листопада 2006 р. заявнику було висунуто обвинувачення за підозрою у втручанні у ремонтні роботи газопроводу у липні 2006 р.

17 травня 2007 р. проти заявника було відкрито кримінальне провадження за підозрою у вимаганні 20 тис. грн у місцевого політичного діяча. Згадані справи були об'єднані в одну.

4 червня 2007 р. заявника було заарештовано.

11 червня 2007 р. у Криворізькому психоневрологічному диспансері було проведено обстеження психічного стану заявника, за результатами якого було встановлено, що у нього спостерігаються ознаки параноїдного розладу особистості.

20 червня 2007 р. проти заявника було відкрито ще одну справу за підозрою у вимаганні 3 тис. доларів в громадянина С. у травні 2007 р.

27 червня 2007 р. заявника перевели до Дніпропетровської обласної клінічної психіатричної лікарні для проведення повного обстеження його психічного стану. За результатами обстеження було встановлено, що заявник не страждає на хронічні психічні захворювання.

⁴⁰ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF ANATOLIY RUDENKO v. UKRAINE of 17 April 2014 (Application no. 50264/08) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-142421>

30 січня та 26 лютого 2009 р. були проведені подальші обстеження і встановлено, що заявник має параноїдний розлад особистості та потребує стаціонарного лікування.

3 червня 2009 р. заявника було визнано винним за обвинуваченнями у вимаганні у першій справі.

23 грудня 2009 р. суд задовольнив апеляційну скаргу заявника, оскільки рішення суду нижчої інстанції було ухвалено за його відсутності, і відправив її на повторний розгляд.

8 квітня 2011 р. суд визнав заявника винним у вимаганні, а також призначив провести психіатричне лікування заявника.

14 вересня 2011 р. заявника перевели із СІЗО до Гейківської психоневрологічної лікарні. 4 жовтня 2011 р. лікарі дійшли висновку, що психічний стан заявника стабілізувався і він не потребує подальшого стаціонарного лікування. Однак 19 жовтня 2011 р. ті самі лікарі визнали попередній свій висновок передчасним і призначили заявнику лікування. 26 жовтня 2012 р. заявника виписали з лікарні.

25 квітня 2013 р. Харківське обласне бюро судово-медичної експертизи встановило, що у періоди з січня 2006 р. до липня 2007 р. та з серпня 2007 р. до листопада 2012 р. заявник не страждав на психічні розлади, а тому не потребував лікування і міг брати участь у засіданнях суду. Крім того, 13 червня 2013 р. незалежний експерт, дійшов висновку, що не було жодної медичної підстави позбавляти заявника права бути присутнім під час розгляду його справи у суді.

2 жовтня 2008 р. заявник подав скаргу до Європейського суду з прав людини на порушення його прав, зокрема відповідно до ст. 5 (1) та (4) Конвенції у зв'язку із неправомірним досудовим утриманням під вартою у період з 17 серпня до 17 вересня 2007 р., а також відповідно до ст. 5 (3) у зв'язку із надмірною тривалістю досудового ув'язнення. Крім того, заявник скаржився на неправомірність його поміщення у психіатричну лікарню.

Рішення суду

Суд одностайно визнав порушення положень ст. 5(1) (с) Конвенції у зв'язку із досудовим утриманням заявника, а також

ст. 5 (1) (e) у зв'язку з його примусовим поміщенням та утриманням у Гейківській психоневрологічній лікарні. Крім того, суд визнав порушення ст. 5 (3) та (4) та встановив, що немає потреби окремо розглядати скаргу щодо порушення ст. 8 Конвенції.

Суд зобов'язав Україну виплатити заявнику впродовж трьох місяців з дати набрання цим рішенням статусу офіційного 18 тис. євро відшкодування моральної шкоди та 2 тис. 150 євро судових витрат.

Рішення Європейського суду з прав людини у справі «БУДЧЕНКО проти України» від 24 квітня 2014 р. (заява № 38677/06)⁴¹

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї, зокрема:

ст. 1 «Захист власності» Протоколу 1.

Обставини справи

Заявник у справі – В.В. Будченко, 1932 р. н., мешканець м. Горлівка, з 1953 до 1966 р. працював на шахті.

У 2001 – 2002 рр. заявник звернувся за роз'ясненнями до свого колишнього роботодавця шахти ім. Леніна та її правонаступника – Державного гірничодобувного підприємства «Артемвугілля» щодо ст. 43 Гірничого закону України, відповідно до якої: «особи, які мають право на безоплатне отримання вугілля на побутові потреби, але проживають у будинках, що мають центральне опалення, у розрахунках за комунальні послуги звільняються від сплати за електричну енергію та газ за рахунок коштів підприємств з видобутку вугілля, які перераховують кошти на ці потреби до місцевого бюджету» [див. першу редакцію закону. – *Прим. перекладача*]. Йому повідомили, що, дійсно, таке положення закону існує, однак відповідного механізму його реалізації Кабінет Міністрів України не розробив.

⁴¹ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF BUDCHENKO v. UKRAINE of 24 April 2014 (Application no. 38677/06) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-142517>

У 2003 р. заявник звернувся до суду зі скаргою на невиконання закону шахтою.

7 квітня 2004 р. Центрально-міський районний суд відхилив скаргу заявника. Суд встановив, що відповідно до закону дійсно передбачається сплата за електроенергію та газ за рахунок підприємств, однак відповідний механізм перерахунку коштів відсутній. Апеляційна та касаційна скарги заявника були відхилені.

У листі від 4 серпня 2010 року Міністерство праці та соціальної політики України повідомило заявнику, що він не має права на компенсаційні виплати, оскільки шахту, де він працював, було ліквідовано.

11 вересня 2006 р. заявник подав скаргу до Європейського суду з прав людини на порушення його права на захист власності.

Рішення суду

Суд одностайно визнав порушення положень ст. 1 Протоколу 1 до Конвенції та зобов'язав Україну виплатити заявнику впродовж трьох місяців із дати набрання цим рішенням статусу офіційного 65 євро відшкодування матеріальної шкоди, 2 тис. євро – моральної шкоди та 885 євро 87 центів судових витрат.

IV. РОЗВИТОК ДОКТРИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Європейський Союз скасував Директиву про зберігання даних⁴²

Норми Директиви ЄС про зберігання даних, яка регламентує спостереження за діями в Інтернеті і телефонними контактами, підлягають вдосконаленню, адже Суд ЄС дійшов висновку, що її вільне тлумачення та використання відкриває шляхи для стеження за приватним життям. Тож Суд ЄС скасував цей документ 8 квітня 2014 р.

Директива, яку було прийнято у 2006 р. після терактів у Мадриді (2004 р.) та Лондоні (2005 р.), вже імплементована до національного законодавства 26 держав – членів ЄС (крім Німеччини та Бельгії). Вона, зокрема зобов'язує Інтернет- і телефонні компанії зберігати протягом строку від шести місяців до двох років інформацію про особу, яка здійснює телефонний дзвінок або дзвінок через мережу Інтернет, а також про те, кому, коли, як часто і з яких місць вона телефонує. Завдяки цьому компетентні державні установи могли використати ці дані для знаходження осіб, які вчинили «серйозні злочини».

Рішення Суду ЄС передбачає визнання Директиви нечинною, однак це не означає автоматичного скасування відповідних норм внутрішнього законодавства. Окремі держави ЄС можуть зберегти у внутрішньому законодавстві відповідні акти або окремі положення. Водночас це може призвести до ініціювання судових позовів, адже Суд ЄС розглядав справу за зверненнями Австрії та Ірландії, які, у свою чергу, були спричинені зверненнями правозахисних організацій, органів місцевого самоврядування та приватних заявників.

Позиція Суду ЄС, якою він керувався при ухваленні рішення, полягала у тому, що визначення поняття «серйозний злочин», яке

⁴² Directive 2006/24/EC of the European Parliament and of the Council of 15 March 2006 on the retention of data generated or processed in connection with the provision of publicly available electronic communications services or of public communications networks and amending Directive 2002/58/EC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?jsessionid=xpc4Tf6NG0yqL2M4vvg8Qh6L88F6R82RTJwY1h9C9q8mSJWI1QG!957317669?uri=CELEX:32006L0024>; EU court scraps data surveillance law (08.04.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://euobserver.com/justice/123785>; What does the death of the EU data directive mean? (09.04.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://euobserver.com/news/123791>

наведене у Директиві, є занадто «загальним». Директива, на думку Суду, «поширюється навіть на осіб, щодо яких не існує жодних доказів того, що їхня поведінка може мати зв'язок, навіть непрямий, із серйозним злочином».

Судом ЄС було визначено, що доступ уряду до інформації «не поставлено в залежність від попереднього розгляду судовим або незалежним адміністративним органом». Суд також встановив, що Директива «не вимагає, щоб дані зберігалися у рамках ЄС», відкриваючи можливості для їхнього використання також суб'єктами, що знаходяться поза межами Союзу.

Крім того, Суд ЄС не визнав саме по собі зберігання даних незаконним, натомість вказав, що вимоги, які містяться у законодавстві ЄС, є надмірними. У рішенні зазначено, що, приймаючи Директиву про зберігання даних, законодавці ЄС перевищили обмеження, що накладаються відповідно до принципу пропорційності і, загалом, порушили Хартію основних прав Європейського Союзу.

Реакція урядів держав – членів ЄС і Європейської Комісії стосовно рішення Суду ЄС є неоднозначною. Зокрема, ряд держав виступає за збереження даних та інформації, отриманої від інших видів спостереження, наприклад, через систему даних про авіапасажирів. Водночас, деякі неурядові правозахисні організації підтримують зазначене рішення Суду ЄС.

З огляду на таку ситуацію, представники ЄС вважають можливим прийняття нової редакції Директиви з урахуванням заперечень Суду ЄС.

Перспективи Єдиного європейського закону про продажі⁴³

Законодавство Європейського Союзу у сфері торгівлі отримає новий розвиток з прийняттям Єдиного європейського закону про продажі (далі – ЄЄЗП). Очікується, що депутати Європейського

⁴³ Common European Sales Law [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/justice/contract/cesl/index_en.htm; EU sales law is against the interest of consumers and online traders (25.02.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euractiv.com/health/meps-opportunity-opt-optional-co-analysis-533757>; European Parliament adopts proposal for a Common European Sales Law (26.02.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epln.law.ed.ac.uk/2014/02/26/european-parliament-adopts-proposal-for-a-common-european-sales-law/>

Парламенту проголосують за його прийняття на пленарному засіданні вже у квітні 2014 р.

Цей Закон спрямований на регулювання правових параметрів повсякденних торговельних операцій, зокрема, онлайн-покупок. Він втілюватиме в життя ідеї, які опрацьовувалися органами ЄС протягом багатьох років, – ідеї європейської системи договірних права (у тому числі права споживчих договорів), що працювала б як альтернатива національному законодавству.

Так, Європейська Комісія стверджує, що ЄЄЗП піде на користь як споживачам, так і малим підприємствам через надання їм можливостей здійснювати операції в рамках єдиних правових норм ЄС, які можуть бути застосовані й для міжнародних трансакцій. Це, зокрема, може надати споживачам можливість мати єдині права на захист, такі, як право на інформацію, на відмову від договору, повернення дефектного товару тощо. Продавці, натомість, будуть наділені імперативним правом скасовувати обов'язкові права споживача, які йому надаються за нормами права його держави.

Економічне обґрунтування ЄЄЗП, надане Європейською Комісією, полягає в тому, що «клаптева ковдра» з відповідних національних законів перешкоджає розширенню масштабів міжнародної торгівлі, зокрема, здійснюваної у мережі Інтернет.

Водночас слід зауважити, що самі бенефіціари нового закону – споживачі та Інтернет-трейдери, виступають проти нього та закликають Європарламент його відхилити. Вони наголошують на тому, що згідно із запропонованими положеннями вибір щодо того, чи застосовувати ЄЄЗП, робитиме продавець, а не покупець. На їхню думку, це створює ризик того, що такий підхід дозволить продавцям уникати дотримання обов'язкових національних стандартів захисту прав споживачів. При цьому, якщо національні закони відповідної держави містять більш високі стандарти, ніж ті, що передбачені ЄЄЗП, продавці пропонуватимуть застосування останнього, якщо ж нижчі – утримуватимуться від цього. Крім того, деякі експерти припускають, що споживачі будуть не в змозі оцінити відмінності між двома складними правовими режимами до моменту здійснення покупки.

Як вважають «критики» ЄЄЗП, закони повинні бути спрямовані на захист споживачів, не викликати у них сумнівів і не

примушувати їх порівнювати ризики відмови від знайомої системи захисту своїх прав, забезпеченої національним законодавством, на користь норм ЄЄЗП.

Основним аргументом органів ЄС «за» впровадження ЄЄЗП є те, що розмаїття національних законів у сфері купівлі-продажу шкодить розвитку електронної комерції. Однак, цей аргумент «критики» розглядають не тільки як необґрунтований, а і як неправдивий, наводячи результати дослідження Євробарометру, які засвідчили, що близько 80% трейдерів дотримуються думки, що гармонізоване договірне право ЄС практично не вплине на їхні міжнародні торговельні операції.

Споживачі вважають, що ЄЄЗП не вирішує жодної з основних проблем міжнародної торгівлі, серед яких – боротьба із шахрайством, неналежною якістю товарів, а також послуг із доставки.

Європейські організації представників ринку електронної комерції також виступили проти прийняття зазначеного закону, оскільки, на їхню думку, він також не вирішить і їхніх проблем. Серед них – проблеми доступу малого бізнесу до національних ринків через адміністративні бар'єри, відмінності у податкових режимах, низький рівень поширення широкосмугового доступу до Інтернету, територіальні обмеження дії законів про права інтелектуальної власності, а також труднощі у використанні систем електронних платежів.

При цьому значного прогресу у вирішенні проблеми узгодження законів із захисту прав споживачів при купівлі товарів було досягнуто завдяки зусиллям Європейського Парламенту, який у 2011 р. прийняв Директиву про захист прав споживачів, яка повною мірою гармонізує найбільш важливі аспекти електронних покупок. Наразі триває процес імплементації державами – членами її положень у внутрішнє законодавство, що має бути завершений до середини 2014 р.

Потенційні бенефіціари ЄЄЗП зазначають, що він значною мірою дублюватиме зазначену Директиву 2011 р., що ускладнить діяльність як продавців, так і покупців, ускладнить режим правового регулювання, у якому функціонують трейдери, збільшить трансакційні витрати, зменшить довіру споживачів та

значно ускладнить їхній захист, а також матиме місце частковий збіг сфер дії з іншими нормами законодавства ЄС та національними нормативно-правовими актами.

Відтак ухвалення цього закону залишається під відповідальністю Європейського Парламенту, який має виходити при цьому зі свого обов'язку створити належні правові умови для задоволення потреб як продавців, так і споживачів.

Європейська Комісія ухвалила Звіт про виконання Україною зобов'язань у рамках Європейської політики сусідства у 2013 році⁴⁴

У своєму Звіті про виконання Україною у 2013 році зобов'язань у рамках Європейської політики сусідства (далі – Звіт) Європейська Комісія підтвердила свою підтримку України на шляху до асоціації з Європейським Союзом, перспектива якої безпосередньо пов'язана із розвитком і вдосконаленням законодавства нашої держави згідно із доктринальними засадами, нормами і стандартами європейського права.

При цьому Європейська Комісія наголосила, що нині Україна опинилася у складному політико-правовому становищі, зокрема у зв'язку з анексією Російською Федерацією Кримського півострову. ЄС однозначно висловився на користь збереження територіальної цілісності України, підкреслюючи, що не визнає дії РФ, адже вони є порушенням основоположних норм міжнародного права, що закріплені в Статуті ООН і Гельсінському заключному акті ОБСЄ. Крім того, як зазначається, РФ порушила особливі зобов'язання щодо поваги до суверенітету і територіальної цілісності України, що гарантовані Будапештським меморандумом 1994 р. і двостороннім Договором про дружбу, співробітництво та партнерство 1997 р.

У Звіті дається оцінка стану виконання Україною рекомендацій ЄС, сформульованих у контексті реалізації Європейської політики

⁴⁴ ENP Country Progress Report 2013 – Ukraine (27/03/2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/press_corner/all_news/news/2014/2014_03_27_03_en.htm; Ukraine: ENP progress report highlights dramatic chain of events [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.enpi-info.eu/eastportal/news/latest/36669/Ukraine:-ENP-progress-report-highlights-dramatic-chain-of-events>

сусідства. Серед частково виконаних – рекомендації, що стосуються вдосконалення виборчого права і практики, судоустрою, системи самоврядування. Разом із цим, з метою послідовного впровадження порядку денного асоціації у 2014 р. Україні рекомендовано здійснити такі заходи:

- вдатися до створення надійної і єдиної виборчої системи для проведення регіональних, парламентських, президентських виборів і референдумів;

- встановити чіткі правила для збалансованого доступу медіа до кандидатів;

- забезпечити проведення виборів міської ради м. Києва та її голови;

- привести закон про референдум у відповідність до міжнародних стандартів, зокрема унеможливити здійснення конституційних змін «в обхід» парламенту;

- ухвалити, відповідно до рекомендацій Венеціанської комісії, закон про реформу прокуратури;

- здійснити подальші кроки у реформуванні судової системи з метою запобігання випадкам вибіркового правосуддя;

- у рамках впровадження Кримінального процесуального кодексу – ухвалити закон про створення Державного бюро з розслідувань;

- забезпечити проведення конституційної реформи у всеохоплюючий і прозорий спосіб та гарантувати її завершення до вересня 2014 року – згідно з процедурою конституційного контролю, як зазначено у Конституції, та у тісній співпраці з Венеціанською комісією;

- гарантувати нормами оновленої Конституції зміцнення незалежності суддів; ухвалити закон, який визначає судову систему, статус суддів та роль Вищої ради юстиції;

- розробити план всеохоплюючої реформи органів міліції, що передбачатиме, крім іншого, створення механізму розслідування скарг щодо заяв про жорстоке поводження і тортури з боку правоохоронних органів, а також незалежного та ефективного механізму розслідування таких злочинів;

– докласти всіх можливих зусиль для виконання решти положень Плану дій з лібералізації візового режиму між ЄС та Україною;

– виконати зобов'язання у рамках Угоди про енергетичне співтовариство, зокрема у сферах, що стосуються незалежності енергетичного регулятора, розмежування власності між постачальником і виробником, прозорості, відкриття ринку.

Висновок Європейської Комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії) щодо неконституційності референдуму у Криму⁴⁵

Європейська Комісія «За демократію через право» (Венеціанська комісія), що є міжнародно-визнаним незалежним форумом з питань конституційного будівництва та науково-експертним «інструментом» врегулювання та попередження конфліктів через розробку норм і рекомендацій в конституційній сфері, розглянула питання про конституційно-правовий статус місцевого референдуму в Криму, що був проведений 16 березня 2014 р. після прийняття Верховною Радою АР Крим Декларації про незалежність Криму від 11 березня ц.р.

21 березня 2014 р. Венеціанська комісія ухвалила висновок під назвою «Чи відповідає конституційним принципам рішення Верховної Ради АР Крим про організацію референдуму з питань набуття статусу суб'єкту Російської Федерації або відновлення Конституції Криму 1992 р.».

Цей документ визначив ряд проблемних аспектів, які не дозволяють визнати проведення референдуму та його наслідки такими, що відповідають Конституції України та основоположним конституційним принципам.

⁴⁵ Venice Commission: the Constitution of Ukraine does not allow the holding of any local referendum on secession from Ukraine (21.03.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nato.mfa.gov.ua/en/press-center/news/20398-veneciansyka-komisija-viznala-nelegitimnim-referendum-u-krimu>; Opinion on «Whether the decision taken by the Supreme Council of the Autonomous Republic of Crimea in Ukraine to organise a referendum on becoming a constituent territory of the Russian Federation or restoring Crimea's 1992 constitution is compatible with constitutional principles», adopted by the Venice Commission at its 98th Plenary Session (Venice, 21-22 March 2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2014\)002-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2014)002-e)

У своєму висновку експерти зазначили, що відповідні положення Конституції України не дозволяють проведення будь-яких місцевих референдумів про вихід певної території зі складу України, а Конституція АР Крим не надає Верховній Раді АР Крим повноваження скликати такий референдум. Крім того, підкреслюється, що обставини, за яких було скликано референдум, не дозволяли провести його відповідно до європейських демократичних стандартів.

Венеціанська комісія вказує на те, що ст. 69 Конституції України, визнаючи референдуми народним волевиявленням, не надає автоматичної конституційності будь-якому референдуму і з будь-якого питання. Наголошується на наявності численних положень української Конституції, які дуже чітко свідчать, що відокремлення частини території країни не може бути предметом місцевого референдуму. Так, наводиться ст. 2 Конституції України, яка встановлює, що цілісність території України є однією з найвищих цінностей Конституції, та є свідченням того, що референдум про відділення частини території не може бути конституційним.

Комісія звертає також увагу на те, що у ст. 134 Конституції України АР Крим згадується як «невід'ємна складова частина України». Що стосується референдуму, то ст. 138 Конституції України прямо обмежує компетенцію Автономної Республіки Крим «організацією та проведенням місцевих референдумів». При цьому рішення з питань зміни території України не можуть прийматися на місцевому референдумі. Як зазначають експерти, ст. 73 Конституції України прямо передбачає, що «питання про зміну території України вирішуються виключно всеукраїнським референдумом».

Відповідно, Венеціанська комісія робить висновок, що Конституція України забороняє будь-який місцевий референдум, який змінював би територію України, а референдум в АР Крим не входить до повноважень, наданих органам влади АР Крим, які закріплені у ст. 138 української Конституції.

Крім того, Венеціанська комісія надала зауваження і до самого процесу проведення референдуму. Ряд обставин призводить до сумнівів у тому, чи міг референдум 16 березня 2014 р. бути проведений відповідно до загально визнаних міжнародно-правових стандартів. Ці сумніви обґрунтовуються рядом аргументів, зокрема:

– в Україні відсутній закон, що регулює проведення місцевих референдумів;

– масштабна публічна присутність військових (воєнізованих) сил не сприяє демократичному прийняттю рішень;

– свобода вираження поглядів у Криму є обмеженою;

– проміжок часу від прийняття рішення про організацію референдуму до самого референдуму становив 10 днів, що є занадто коротким строком;

– прийняття Верховною Радою Криму декларації про незалежність Криму від 11 березня 2014 р. посилює сумніви у нейтральності влади та законності результатів референдуму.

Гарантування свободи медіа простору – один з пріоритетів порядку денного ОБСЄ

Представництво ОБСЄ з питань свободи ЗМІ наголошує на гострій необхідності належного правового забезпечення свободи медіа-простору та права громадян на доступ до інформації, яке нині обмежується у зв'язку із «інформаційною війною» Російської Федерації і України, що характеризується некоректним пропагандистським контентом, обмеженням доступу засобів масової інформації до транскордонного мовлення та створенням небезпечних умов для роботи журналістів.

При цьому ОБСЄ наголошує, що будь-які реалізовані заходи мають чітко відповідати міжнародним нормам і стандартам, що, зокрема, закріплені у положеннях Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року⁴⁶, принципах, що містяться у пункті 25 глави VIII Будапештського меморандуму, а також у рішеннях органів ОБСЄ.

Так, відповідно до статті 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, «кожна людина має право на вільне вираження свого погляду; це право включає свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї, незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір».

⁴⁶ Міжнародний пакт про громадянські і політичні права [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/995_043

Водночас зазначена стаття встановлює, що це право пов'язане з особливими обов'язками та відповідальністю.

У зв'язку з цим право на вільне вираження поглядів може бути предметом певних обмежень, які мають бути чітко окреслені у національному законодавстві та мають застосовуватися виключно у разі необхідності для захисту інших фундаментальних цінностей і прав – для забезпечення поваги до прав і репутації інших осіб; для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення.

Застосування обмежень може бути визнано належним за умови, якщо правові норми стосовно них встановлюються законодавчими органами відповідно до принципу верховенства права та якщо їх встановлення спрямоване на досягнення законної мети, а масштаби є необхідними та пропорційними.

Крім того, ОБСЄ підкреслює, що згідно з Гельсінським Заключним актом Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 року⁴⁷, держави-учасниці повинні виконувати свої зобов'язання у сфері свободи слова, закріплені в міжнародних деклараціях та угодах, у тому числі в міжнародних договорах з прав людини⁴⁸.

При цьому важливо, що гарантом здійснення прав, наданих статтею 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, є незалежна судова система. Рішення національного суду про законність таких обмежень можуть бути оскаржені та, у випадку участі одночасно кількох держав – членів ОБСЄ, навіть оскаржені у Європейському суді з прав людини як порушення свободи слова.

ОБСЄ закликала держави-учасниці утримуватися від блокування засобів масової інформації задля уникнення необґрунтованих і політично вмотивованих дій, які можуть перешкоджати висловленню альтернативних позицій.

Представник ОБСЄ з питань свободи ЗМІ вбачає у цьому небезпеку для плюралізму ЗМІ та відзначає необхідність

⁴⁷ Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва в Європі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/rada/show/994_055

⁴⁸ Statement by OSCE Representative on Freedom of the Media on Blocking Television Channels (27.03.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osce.org/fom/116888>

протидіяти безпідставним спробам його обмеження. Свобода ЗМІ залежить від наявності активного та конкурентного медіа-середовища, що сприяє можливості висловлювати різні погляди багатьма мовами, що надходять з різних країн, і опиняється під загрозою за умови домінування державних і контрольованих державою ЗМІ, оскільки вони можуть бути легко використані для цілей державної пропаганди.

Про це свідчать останні російсько-українські події, що супроводжуються неабияким впливом російського телебачення на інформаційну безпеку та інші національні інтереси України.

ОБСЄ рекомендує українським органам державної влади «вжити рішучих заходів і зупинити загрозу для засобів масової інформації» та діяльності журналістів, а також вдосконалити відповідне законодавство і забезпечити ефективне його виконання, що гарантуватиме право народу України «вільно шукати та отримувати інформацію». Крім того, організація налаштована на підтримку розвитку українського законодавства у сфері ЗМІ, зокрема, в тому числі з огляду на політичну ситуацію, та готова надавати відповідні рекомендації для приведення його у відповідність із міжнародними стандартами та зобов'язаннями щодо свободи ЗМІ⁴⁹.

Забезпечення прав національних меншин у контексті подій в Криму та на Південному Сході України⁵⁰

Постійна рада ОБСЄ підкреслює необхідність приділення уваги забезпеченню прав людини в усіх програмних документах держав-членів цієї організації.

Позиція ОБСЄ у цій сфері ґрунтується, зокрема, на Больцано-Бозенських рекомендаціях стосовно національних меншин у міждержавних відносинах⁵¹, прийнятих у червні 2008 року. Цей

⁴⁹ OSCE Media Freedom Representative Lauds Changes to Ukrainian Law to Enforce Effective Access to Information (23.03.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osce.org/fom/116921>

⁵⁰ Swiss OSCE Chairmanship, ODIHR and Civic Solidarity Provide a Platform for Civil Society Dialogue on Prevention of Torture, Right to Privacy and Non-discrimination Issues (08.04.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osce.org/cio/117244>

⁵¹ Bolzano/Bozen Recommendations on National Minorities in Inter-State Relations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osce.org/hcnm/33633>

документ встановлює, що в той час, як держава може мати інтерес у підтримці осіб, які належать до національних меншин, в інших державах, «жодна держава не може здійснювати юрисдикцію над населенням або частиною населення іншої держави на території цієї держави без її згоди», адже «повага і захист прав меншин є першочерговим обов'язком держави, в якій проживає меншина».

Верховний комісар ОБСЄ у справах національних меншин А. Торс із занепокоєнням спостерігає за ситуацією на окупованих територіях, нагадуючи органам державної влади про відповідальність за забезпечення ефективного контролю за дотриманням прав людини, включаючи права національних меншин і всіх осіб, які проживають на територіях, охоплених конфліктами⁵².

Події, що мають місце, починаючи з березня 2014 р., на території АР Крим та Східної України, викликають стурбованість ОБСЄ у зв'язку із забезпеченням захисту прав національних меншин і територіальної цілісності України. На переконання ОБСЄ, населення Криму, зокрема кримські татари і українська громада, перебувають у складному становищі, про що свідчить інформація, надана у березні ц.р. представником кримськотатарського населення М. Джемілевим під час зустрічі з Верховним комісаром ОБСЄ у справах національних меншин.

За таких обставин ОБСЄ закликає органи державної влади України забезпечити ефективний контроль за дотриманням прав громадян, зокрема, соціальних прав та права власності, а також утримуватися від дій, які заважатимуть їх реалізації.

При цьому ОБСЄ також підкреслює, що забезпечення прав національних меншин в Україні здійснюється на основі Конституції України, яка гарантує право національних меншин на об'єднання, на національно-культурну самобутність та національно-культурну автономію, а також положень ряду ратифікованих Україною міжнародно-правових актів (Конвенції про забезпечення прав осіб, які належать до національних меншин⁵³, що набрала чинності у

⁵² Statement by the OSCE High Commissioner on National Minorities on Her Recent Visits to Ukraine (04.04.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osce.org/hcnm/117175>

⁵³ Конвенція про забезпечення прав осіб, які належать до національних меншин від 21.10.1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/997_050

1997 р., Рамкової конвенції про захист національних меншин⁵⁴, – у 1997 р., Європейської хартії регіональних мов або мов меншин⁵⁵ – у 2003 р.) та законів України «Про національні меншини в Україні»⁵⁶ і «Про засади державної мовної політики»⁵⁷.

Задля уникнення зростання напруженості, у т.ч. на мовному ґрунті, та з метою приведення у відповідність з європейськими стандартами оновленого українського законодавства про мови, органи державної влади мають гарантувати врахування інтересів усіх етнічних і мовних груп, а також залучити міжнародні організації для консультацій та співпраці⁵⁸.

Водночас Верховний комісар ОБСЄ у справах національних меншин позитивно оцінює дії нинішнього Уряду України щодо мовної політики та його рішення залишити чинним Закон України «Про засади державної мовної політики» від 3 липня 2012 року.

Важливо відзначити, що під час численних заходів, які мали місце в рамках ОБСЄ у Відні, Гаазі, Берні, Варшаві, Торонто та Києві за її ініціативи та стосувалися останніх подій в Україні, неодноразово підкреслювалася важливість всеосяжного політичного процесу, заснованого на демократичних цінностях, повазі до прав людини, національних меншин і верховенства права, яка відповідає демократичним сподіванням усього українського народу.

Безпека у Східній Європі – серед пріоритетів НАТО⁵⁹

Питання міжнародно-правового забезпечення територіальної цілісності, політичної незалежності, безпеки, суверенітету

⁵⁴ Рамкова конвенція про захист національних меншин від 01.02.1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_055

⁵⁵ Європейська Хартія регіональних мов або мов меншин від 05.11.1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/rada/show/994_014

⁵⁶ Закон України «Про національні меншини в Україні» від від 25.06.1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/2494-12>

⁵⁷ Закон України «Про засади державної мовної політики» від 03.07.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/rada/show/5029-17>

⁵⁸ Statement by the OSCE High Commissioner on National Minorities on Her Recent Visits to Ukraine (04.04.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osce.org/hcnm/117175>

⁵⁹ Statement by the North Atlantic Council Following Meeting under Article 4 of the Washington Treaty (04.03.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_107716.htm?selectedLocale=en

державних кордонів на основі принципу непорушності міжнародно-визнаних кордонів набувають дедалі більшої актуальності у зв'язку із загостренням політичної кризи у Східноєвропейському регіоні.

Зокрема, найвищий політичний орган НАТО, Північноатлантична рада, приділяє значну увагу подіям в Україні, що можуть негативно вплинути на безпеку та стабільність всього євроатлантичного регіону. Так, позиція НАТО щодо ситуації у регіоні полягає в тому що, Російська Федерація порушила суверенітет і територіальну цілісність України, а також свої міжнародні зобов'язання, незважаючи на неодноразові заклики міжнародного співтовариства дотримуватися міжнародних зобов'язань, у тому числі тих, які викладені в Будапештському меморандумі 1994 року, Договорі про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією 1997 року, а також законодавчо-договірній базі, що регулює присутність Чорноморського флоту Російської Федерації на території України, і утримуватися від будь-якого подальшого втручання у справи України. Така позиція ґрунтується також на положеннях Вашингтонського договору (базового документа Північноатлантичного договору), про що йшлося на позачерговому засіданні Північноатлантичної ради 2 березня 2014 року.

Крім того, на переконання НАТО, дії Російської Федерації суперечать принципам і зобов'язанням в Раді євроатлантичного партнерства, Основного положення акту «Росія-НАТО» та Римської декларації⁶⁰.

Під час заходів, проведених НАТО у своїй штаб-квартирі в Брюсселі у березні – квітні 2014 р., неодноразово наголошувалося, що сторонам належить мирно врегулювати конфлікт у рамках двостороннього діалогу, за міжнародного сприяння, у відповідних випадках, а також через направлення міжнародних спостерігачів під егідою Ради Безпеки ООН або ОБСЄ.

При цьому для забезпечення суверенітету державних кордонів України та захисту прав людини в цілому ООН, ЄС, ОБСЄ, РЄ та НАТО (в рамках Комісії «Україна-НАТО») проводять постійні консультації з Україною та докладають конструктивних зусиль для

⁶⁰ Statement by NATO Foreign Ministers (01.04.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_108501.htm

пошуку шляхів мирного вирішення нинішньої кризи, чітко дотримуючись норм міжнародного права.

Водночас, Генеральний секретар НАТО Андрес Фог Расмуссен, висловлюючи позицію Альянсу, підкреслив, що референдум в українській АР Крим – це «пряме порушення Конституції України та міжнародного права»⁶¹ та не має юридичної сили чи політичної легітимності, а також суперечить принципам Статуту ООН.

Союзники НАТО, в свою чергу, продовжуватимуть співпрацю з урядом України, Верховною Радою України та громадянським суспільством для зміцнення цивільного контролю над збройними силами та пов'язаними з ними секторами безпеки. Більше того, НАТО і Україна мають активізувати співпрацю та сприяти реформам в оборонній сфері шляхом нарощування потенціалу обороноздатності⁶².

При цьому НАТО бачить декілька можливих шляхів врегулювання кризи в Україні (разом із санкціями та іншими заходами, що вживаються державами – членами НАТО та Європейським Союзом). Серед них – повна підтримка суверенітету та територіальної цілісності України і непорушності її міжнародно-визнаних кордонів, підкріплена довгостроковою політикою «невизнання» приєднання Криму до РФ; посилена підтримка України з боку НАТО через активізацію політичного та військового співробітництва (допомога Збройним силам України у їх модернізації, більш широка участь у навчаннях НАТО); призупинення цивільного і військового співробітництва в рамках Ради «Росія-НАТО».

Нещодавно, базуючись на абсолютності та непорушності статті 5 Вашингтонського договору, НАТО також підтвердило готовність захистити будь-кого зі своїх членів в умовах сьогодення і в майбутньому⁶³.

⁶¹ Secretary General Statement on the So-called Referendum in Ukraine's Autonomous Republic of Crimea (14.03.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_108021.htm?selectedLocale=en

⁶² Statement of the NATO-Ukraine Commission (01.04.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_108499.htm?selectedLocale=en

⁶³ A New Strategic Reality in Europe: Speech by NATO Deputy Secretary General Ambassador Alexander Vershbow to the 21st International Conference on Euro-Atlantic Security, Krakow,

У той же час, Альянс аналізує процеси, що були пов'язані із роззброєнням європейського регіону та зміцненням європейської системи колективної безпеки, адже останнім часом витрати держав – членів НАТО на оборону було скорочено на 40%, водночас інші країни, такі як Росія, збільшили їх на 30%⁶⁴. Разом із тим, наразі НАТО активізує трансатлантичне співробітництво та реформує систему колективної безпеки, оскільки політика скорочення оборонних витрат є не зовсім виправданою.

Крім того, значну стурбованість НАТО сьогодні викликає наявність воєнізованих груп з невизначеним статусом, що діють на території України. Так, Верховний комісар ОБСЄ з питань національних меншин оцінила зусилля нині діючого Уряду України з вирішення проблеми безпеки держави, включаючи «роззброєння озброєних груп», які існують та діють поза правовим полем.

На думку НАТО, криза в Україні підкреслила важливість трансатлантичних зв'язків. Для захисту спільної безпеки і спільних цінностей США та Європа повинні продовжувати співпрацювати і діяти спільно.

Загалом, Альянс підтримав заходи, прийняті українським урядом для просування реформ і сприяння масштабному політичному процесу, що має здійснюватися на основі демократичних цінностей, поваги до прав людини, національних меншин і верховенства права. На переконання керівництва НАТО, незалежна, суверена і стабільна Україна, яка розробляє національне законодавство на засадах демократії і верховенства права, є ключем до євроатлантичної безпеки.

Poland (04.04.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nato.int/cps/en/natolive/opinions_108889.htm?selectedLocale=en

⁶⁴ Speech by NATO Secretary General Anders Fogh Rasmussen at the NATO Transformation Seminar, Paris (08.04.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nato.int/cps/en/natolive/opinions_108909.htm?selectedLocale=en

Інформаційно-аналітичний дайджест

РЕФЕРАТИВНИЙ ОГЛЯД ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Березень – квітень 2014 р.

*За загальною редакцією О. В. Зайчука,
в.о. директора Інституту законодавства
Верховної Ради України,
академіка НАПрН України*

Випуск підготували:

Горькавий С. С., Коптева О. О.,
Кулько А. В., Михайлюк Г. О.

Відповідальні за випуск:

Санченко А. Є., Ворошилова І. В.

Формат 60x90/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 4,03. Обл.-вид. арк. 4,81.

Оригінал-макет підготовлено в
Інституті законодавства Верховної Ради України
04053, м. Київ, пров. Несторівський, 4.